

EĞİTİM VE BİLİM BAKANLIĐI
EĞİTİMİ GELİŞTİRME BÜROSU

ÖĞretim Programı

Türkçe
IX sınıf

Üsküp, 2026 yılı

ÖĞRETİM PROGRAMI HAKKINDA TEMEL BİLGİLER

Ders	Türkçe
Öğretilecek konunun türü/kategorisi	Zorunlu
Sınıf	IX (Dokuzuncu)
Öğretim programındaki konular/alanlar	<ul style="list-style-type: none">• Dil ve iletişim• Edebiyat, İfade ve Yaratıcılık• Medya Okuryazarlığı
Ders sayısı	Haftada 4 ders / Yılda 144 ders
Görsel Araç, Gereç ve Materyaller	<ul style="list-style-type: none">• Sınıf için gerekli teknik donanım: Akıllı tahta (elektronik tahta), okul panosu, bilgisayar teknolojileri ve yazıcı.• Öğrenme araç, gereç ve materyal kaynakları: Fotoğraflar, resimler, posterler, kitaplardan elde edilen görseller, öğretim materyallerine ait diyagramlar ve şematik gösterimler, panolar, sözlükler, imla kılavuzları, ansiklopediler, kitaplar, eğitim yazılımları, anlatım kayıtları ile görsel-ışitsel materyaller.• Kütüphane olanakları: Sınıf kütüphanesi ve okul kütüphanesi. <p>Açıklama: Öğretimin sabit bir sınıf ortamında gerçekleştirilmesi durumunda, sınıf içerisinde drama köşesi, sanat ve edebiyat köşesi, gazetecilik köşesi ile sınıf kitaplığı için uygun alanların düzenlenmesi önerilmektedir. Sabit sınıf ortamı, öğrencilerin farklı dersler için sürekli sınıf değiştirmede; tüm derslerin aynı sınıfta, aynı fiziksel mekânda işlendiği eğitim düzenini ifade eder.</p>
Normatif öğretim kadrosu	Dokuz yıllık ilköğretimin IX. sınıfında Türkçe dersi öğretimi, Filoloji Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı/Eğitim Bölümü Programını tamamlamış kişi tarafından gerçekleştirilebilir: <ul style="list-style-type: none">• Filoloji Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı/Eğitim Bölümü, VII/1 veya 240 AKTS

ULUSAL STANDARTLARLA İLİŞKİSİ

Öğretim programında sunulan öğrenme kazanımları, “**Dil Okuryazarlığı**” alanında yazılmış yeterliliklerin kazanılmasına yönlendirmektedir.

<i>Öğrenci şunları bilir ve yapabilir:</i>	
I- A.1	Farklı iletişim durumlarındaki düşüncelerini, duygularını, bilgilerini ve tutumlarını ana dilinde farklı amaçlarla ifade etmeyi ve aktarmayı bilir/uygular;
I-A.2	Farklı yazılı anlatım biçimlerini bilir/uygular ve kullanır: edebi (şiir, kısa öykü, sunum / konuşma, edebi deneme, günlük vb.) ve edebi olmayan (tematik makale, raporlama, talep, basın bildirisi, reklam vb);
I-A.3	Görüşlerini argümanlarla ifade ederek eleştirel ve yapıcı bir diyalog başlatmayı bilir;
I- A.4	Standart dil (eğitim, öğretim ve yazı dili olarak kullanılan), sözlü ve yazılı anlatımda dil bilgisi ve yazım kurallarına dikkat ederek günlük hayatta kullanmayı bilir/uygular;
I- A.6	Ana dilin temel özelliklerini (alfabe, tarih, lehçeler vb.) ve diğer dillerle olan benzerlik ve farklılıkları bilir/uygular;
I-A.7	Ana dildeki edebiyatın en önemli yazarlarını ve eserlerini belirler;
I- A.8	Sesli mesajların içeriğini anlamak: Mesajlardaki bilgileri çıkarabilmek, analiz edebilmek, değerlendirebilmek/değerlendirebilmek ve özetleyebilmek ve bunları (yazılı ve sözlü) kendi sözcükleriyle ifade eder;
I- A. 9	Yazılı bir metnin içeriğini anlar: mesajlardan bilgileri ayırma, analiz etme, değerlendirme ve özetleyebilme çalışmalarını yapar ve aynılarını kullanarak (yazılı ve sözlü olarak) kendi kelimeleri ile ifade etmeyi bilir;
I-A.10	Görsel olarak sunulan içerikleri (diyagramlar, tablolar ve grafikler, resimler, animasyonlar vb.) anlar: görsel olarak sunulan içerikleri ayırır, analiz eder, değerlendirir, özetler ve açıklar (yazılı ve sözlü olarak);
I-A.11	Edebi eserlerin vermek istediği mesajı anlar, aynı zamanda mesajların üslup ve estetik unsurlarını belirlemeyi ve analiz etmeyi bilir;
I- A. 12	Farklı kaynaklardan ve medyadan gelen bilgileri kullanır ve sunulan bilgilerin kaynağını, bağlamını, amacını ve güvenilirliğini dikkate alarak eleştirel bakış açısıyla mesajlara ve bilgilere yaklaşmayı bilir/uygular.
<i>Öğrenci şunları anlar ve kabul eder:</i>	
I- B.1	İçerik ve kişinin kendi fikrini ifade etme şekli, iletişimin sürdürülmesine ve geliştirilmesine katkıda bulunabilir, ancak aynı zamanda yanlış anlaşılmalara ve çatışmalara da neden olabileceğini anlar/kabul eder;
I- B.2	Dilin farklı bağlamlarda ve ortamlarda, farklı şekillerde kullanılması, etkili iletişim ve etkileşimin sağladığını (iletişimin kiminle gerçekleştiğini her zaman akılda tutarak) anlar/kabul eder;
I- B.3	Farklı içerik ve yapıya sahip metinler okunarak okuryazarlık gelişir, kendine ve dünyaya daha geniş bir bakış açısı oluşur, zorunluluk ve zevkten dolayı yazma teşvik edilir;

I- B. 4	İçerik ve kişinin kendi fikrini ifade etme şekli, iletişimin sürdürülmesine ve geliştirilmesine katkıda bulunabilir, ancak aynı zamanda yanlış anlaşılmalara ve çatışmalara da neden olabileceğini anlar/kabul eder;
I- B. 5	Ana dilde okumak ve kendini ifade etmek, yaratıcılığın ve eleştirel düşünmenin geliştirilmesi ve teşvik edilmesi açısından önemlidir;
I- B.6	Ana dil bilgisi diğer tüm alanlarda (öğretim programı konuları) öğrenmenin ve bilgi edinmenin temelidir;
I- B.7	Anadilini bilmek etnik kimliğin en önemli dayanaklarından biridir.

Öğretim programı ayrıca Ulusal Standartların aşağıdaki alanlarında ilgili yeterlilikleri de içermektedir: **“Dijital Okuryazarlık”, “Kişisel ve Sosyal Gelişim”, “Toplum ve Demokratik Kültür” ve “Sanatsal İfade ve Kültür”**.

Dijital Okuryazarlık

Öğrenci şunları bilir ve yapabilir:

IV-A.1	Bilinen ve yeni dijital cihazların olasılıklarını araştırmak ve karşılaştırmak ayrıca belirli bir ihtiyaç ve duruma en uygun olanları bağımsız olarak değerlendirir, seçer ve kullanır;
IV-A.2	Bir görevi çözmek, ihtiyaç duyduğu programları seçip kurmak, koruma programlarını kullanmak ve dijital cihazların ve ağların işleyişindeki rutin sorunları çözmek için BİT'in ne zaman ve ne şekilde etkili kullanımının gerekli olduğunu değerlendirir;
IV-A.3	Dijital ortamda farklı cihaz ve ağlarda içerikleri kısıtlamak ve güvenli bir şekilde saklamak ve paylaşmak için farklı yöntemler kullanır;
IV-A.4	Bir sorunu analiz etmek, bunun araştırılması ve çözümü için bir fikir ve plan geliştirmek ve BİT'in ne zaman ve ne için kullanılacağını planlamak için başkalarıyla iş birliği içinde olur;
IV-A.5	Hangi bilgilere ihtiyaç duyduğunu belirlemek, dijital verileri, bilgileri ve içeriği bulmak, seçmek ve indirmek için bilişim teknolojisini kullanmayı bilir;
IV-A.6	Farklı veri işleme araçlarını seçmek ve kullanmak, verileri analiz etmek ve kullanım kurallarına uygun olarak farklı şekillerde sunar;
IV-A.7	Uygun BİT iletişim araçlarını seçer ve kullanır, bilgileri güvenli bir şekilde paylaşır, çevrimiçi projelerde, sosyal etkinliklerde veya kişisel kullanım için başkalarıyla iletişim kurar ve iş birliği yapar;
IV-A.8	Dijital içeriği, eğitimsel ve sosyal ağları güvenli ve sorumlu bir şekilde kullanır;
IV-A.9	Çok kültürlü dijital alanda başkalarıyla iletişim kurarken, farklı katılımcılara saygı duyar ve dijital alanda yasal, kültürel ve etik davranış normlarına uyar;
IV-A.10	Dijital kimliğine, güvenliğine ve itibarına dikkat eder ve gizlilik politikalarına saygı gösterir;
I-A.12	Belirli bir amaca ve belirli bir izleyici kitlesine yönelik basit yaratıcı multimedya ürünlerini değiştirmek veya oluşturmak için statik ve dinamik temsilleri, ses, metin ve görüntüleri birleştirerek farklı modeller ve simülasyonlar kullanma olanaklarını araştırır;

IV-A.13	Yenilik ve kullanılabilirlik da dahil olmak üzere dijital ürün ve çözümlerin kalitesine ilişkin kriterleri tanımlar. <i>Öğrenci şunları anlar ve kabul eder:</i>
IV-B.1	Dijital okuryazarlık ile günlük yaşamı için gerekli- öğrenmeyi, yaşamı ve işi kolaylaştırma, iletişimin, yaratıcılığın ve yeniliğin genişlemesine katkıda bulunduğunu bilir. Eğlence için çeşitli fırsatlar sunarak eğlenceli dakikalar geçirebileceğini anlar/kabul eder;
IV-B.2	Dijital ortamda farklı cihaz ve ağlarda içerikleri kısıtlamak ve güvenli bir şekilde saklamak ve paylaşmak için farklı yöntemler kullanır;
IV-B.3	Bir sorunu analiz etmek, bunun araştırılması ve çözümü için bir fikir ve plan geliştirmek ve BİT'in ne zaman ve ne için kullanılacağını planlamak için başkalarıyla iş birliği içinde olur;
IV-B.4	Dijital alanda kimlik, mahremiyet ve duygusal güvenliğin korunması gerektiğini bilir, nefret söylemi ve siber şiddet kullanmamak ve dijital topluluklarda iletişim kurallarına ve normlarına saygı duymak önemli olduğunu bilir ve aynılarını kabul eder;
IV- B.5	Dijital ortamda var olan bilgiler etik olarak, tanımlanmış kurallara göre ve insanların iyiliği için kullanılmalıdır;
IV-B.6	Dijital ağlarda bulunan ürünlerin fikri mülkiyet haklarına saygı gösterir.

Kişisel ve sosyal gelişim

Öğrenci şunları bilir ve yapabilir:

VA.2	Kişinin kendi zihinsel ve fiziksel sağlığının ve refahının gelişmesini ve iyileştirilmesini sağlayacak etkinlikleri seçmek ve uygular;
VA.3	kişinin farklı sosyal gruplara ait olma (örneğin cinsiyet, etnik ve ulusal kimlik) temelinde inşa edilen kendi kimliğinin farklı bileşenlerini ve hayatta sahip olduğu farklı rolleri (örneğin öğrenci, oğul/kız) tanımlar;
VA.4	Kendi yeteneklerini ve başarılarını (güçlü ve zayıf yönleri dahil) değerlendirir. Kendi başarılarının gelişmesini ve ilerlemesini sağlayacak öncelikleri belirlemeyi bilir;
VA.5	Kendi içindeki ve başkalarındaki duyguları tanır, farklı durumlarda kişinin kendi duygusal tepkilerinin sonuçlarını algılar ve duygularla başa çıkmak için uygun stratejiler uygular;
VA.6	Öğrenme ve kendini geliştirme için hedefler belirler ve bunlara ulaşma yolunda ortaya çıkan zorlukların üstesinden gelmek için çalışır;
VA.7	Gelecekte öğrenmelerini kolaylaştırır ve kendi davranışlarını ayarlamak için kendi deneyimlerini uygular;
VA.8	Kendi zamanını, belirlenen hedeflere verimli ve etkin bir şekilde ulaşmasını ve kendi ihtiyaçlarını karşılamasını sağlayacak şekilde organize eder;
VA.9	Kendi eylemlerinin ve başkalarının eylemlerinin kendisi ve başkaları için sonuçlarını öngörür;

VA.10	Kendi ve başkalarının eylemlerinde doğru ve yanlış değerlendiren etik ilkeleri uygular ve özelliklerini ortaya çıkarır (dürüstlük, adalet, saygı, sabır, özen, nezaket, minnettarlık, kararlılık, cesaret ve öz disiplin gibi);
VA.13	Başkalarıyla iletişim kurar ve kendini duruma uygun şekilde açıklamayı bilir;
VA.14	Aktif dinleyen ve uygun şekilde karşılık veren, başkalarına empati ve anlayış gösteren ve kendi kaygılarını ve ihtiyaçlarını yapıcı bir şekilde ifade etmeyi bilir;
VA.15	Ortak hedeflere ulaşmak için başkalarıyla iş birliği yapar, kendi görüşlerini ve ihtiyaçlarını başkalarıyla paylaşır. Başkalarının görüş ve ihtiyaçlarını dikkate almayı bilir;
VA.17	Kendileri için geri bildirim ve destek ister, aynı zamanda başkalarının yararına yapıcı geri bildirim ve destek sağlamayı bilir;
V -A.18	Sorunları ortaya çıkarmak, bilgi ve önerileri analiz etmek, değerlendirmek ve varsayımları kontrol etmek amacıyla araştırmak, ilgili sorular sorar;
VA.19	Sonuç çıkarmak ve rasyonel kararlar almak için önerilerde bulunur, çeşitli olasılıkları göz önünde bulundurur ve sonuçlarını öngörür;
VA.21	Kendi öğrendiklerini analiz eder, değerlendirir ve kendi öğrendiklerini geliştirmeyi bilir;

Öğrenci şunları bilir ve kabul eder:

V-B. 1	Kişinin kendi vücuduna iyi bakması ve düzenli olarak fiziksel aktiviteler yapması, fiziksel ve zihinsel sağlığın sağlanması için önemli bir koşul olduğunu bilir;
V-B. 2	Kişinin kendi kimliğini fark etmesi özgüveninin güçlenmesine ve kişisel gelişimine katkıda bulunur;
VB.3	Kişinin kendi başarıları ve refahı büyük ölçüde ortaya koyduğu işe ve elde ettiği sonuçlara bağlı olduğunu anlar/kabul eder;
V-B.4	Yaptığı her eylemin kendisi ve/veya çevresi için sonuçları vardır;
V-B.6	Hayattaki başarı büyük ölçüde kendisi için belirlediği hedeflere bağlıdır ve belirlenen hedeflere ulaşmadaki verimlilik ve etkililik büyük ölçüde faaliyetlerini planlama ve zamanını düzenleme şekline bağlıdır;
V-B.7	İnisiyatif, ısrar, azim ve sorumluluk, görevleri yerine getirmek, hedeflere ulaşmak ve günlük durumlardaki zorlukların üstesinden gelir;
V-B.8	Başkalarıyla etkileşim iki yönlüdür-tıpkı başkalarının kendi çıkarları ve ihtiyaçlarından memnun olmalarını talep etme hakkına sahip olduğu gibi, kendi çıkarlarını ve ihtiyaçlarını karşılamaları için başkalarına yer verme sorumluluğu olabileceğini anlar/kabul eder;
V-B.9	Geri bildirim istemek ve yapıcı eleştiriyi kabul etmek, bireysel ve sosyal düzeyde kişisel ilerlemeye yol açacağını anlar/kabul eder. Geri bildirim istemek ve yapıcı eleştiriyi kabul etmek, bireysel ve sosyal düzeyde kişisel ilerlemeye yol açacağını anlar/kabul eder;
VB.10	Öğrenme okulda bitmeyen ve örgün eğitimle sınırlı olmayan sürekli bir süreç olduğunu bilir.

Toplum ve demokratik kültür

Öğrenci şunları bilir ve/veya yapabilir:

VI-A.3	Kendi bakış açısını formüle etmek ve tartışmak, diğer insanların bakış açılarını dinlemek ve analiz etmek ve aynı fikirde olmadığı durumlarda bile onlara saygılı davranır;
VI-A.5	Herhangi bir gerekçeyle (cinsiyet ve etnik köken, yaş, yetenekler, sosyal statü vb.) insanlar arasındaki farklılıklara saygı gösterir;
VI-A.6	Kendisi ve başkaları arasında klişelerin ve önyargıların varlığını kabul eder ve ayrımcılığa karşı kendi görüşlerini ifade etmeyi bilir;
VI-A.7	Sözlü ve fiziksel şiddetin olumsuzluklarını tanır, şiddetin sonuçlarını algılar ve buna karşı çıkmayı bilir;
VI-A.8	Toplumdaki insanları neyin birleştirdiğini ve neyin ayırdığını görmek, herkesin ihtiyaç ve çıkarlarını dikkate alarak toplumun ilerlemesine katkıda bulunmanın yollarını bulur;
VI-A.9	Toplumdaki savunmasız grupları tanır, insani ve gönüllü faaliyetlere katılır ve destekler;
VI-A.17	Kamuoyu üzerindeki etkisini analiz eder ve kendi görüşlerini temel alacak güvenilir bilgi kaynaklarını seçer.

Öğrenci şunu anlar ve kabul eder :

VI-B.1	İnsanlar arasındaki farklılık (cinsiyet ve etnik köken, yaş, yetenekler, sosyal statü, vb.) ve ayrımcılık yapmaması gerektiğini bilir;
VI- B.2	Çocuklar da dahil olmak üzere tüm insanlar, ihtiyaç ve ilgi alanlarına ilişkin fikir ve görüşlerini açıklama ve karar alma süreçlerine katılma hakkına sahiptir;
VI- B.5	Toplumun başarılı bir şekilde işlemesi için eşitlik, hakkaniyet ve sosyal uyum gereğini bilir;
VI- B.6	Kişisel katılım ve başkalarıyla işbirliği, ortak kamu çıkarının gerçekleştirilmesi için gerekli olduğunu bilir.

Teknik, teknoloji ve girişimcilik

Öğrenci şunları bilir ve/veya yapabilir:

VII-A.2	Toplumun gelişimi için inovasyon ihtiyacını açıklar;
VII-A.4	Ürün ve/veya hizmetlere yol açan fikirler üretir ve faaliyetler tasarlar;
VII-A.9	Önceden benimsenen ve verilmiş kurallara göre ve tüm ekip üyelerinin rolünü bilir/anlar ve yaptıkları katkılara saygı göstererek ekip çalışmasına aktif bir şekilde katılır.

Öğrenci şunu anlar ve kabul eder :

VII-B.3	İnisiyatif, kişisel yaşamda ve toplum yaşamında değişiklik yapmanın temel koşulu olduğunu ayrıca değişikliklerin başarısı, zorluklarla yüzleşmek ve/veya risk almakla ilgilidir;
VII-B.4	İş ahlakı, kültürel duyarlılık ve başkalarına karşı tutum, olumlu bir çalışma ortamının yaratılması ve sürdürülmesi açısından önemlidir;
VII- B.5	Kaynaklar sınırsız değildir ve sorumlu bir şekilde kullanılması gerekir.

Sanatsal ifade ve kültür

Öğrenci şunları bilir ve/veya yapabilir:

VIII-A.1	Kültürün tüm alanlarından (edebiyat, müzik, görsel sanatlar, sahne sanatları, dekoratif sanatlar, mimari, tasarım) farklı sanatsal ifade biçimleri hakkında bilgi sunar;
VIII-A.2	Değerlerin gelişimi üzerindeki etkilerini belirler;
VIII-A.3	Sanatsal veya diğer yaratıcı ifade biçimlerini (bireysel veya toplu) kullanarak kendi fikirlerini, deneyimlerini ve duygularını ifade eder/uygular;
VIII-A.4	Kendi veya başka kültürle ait başkalarının yarattığı sanat ürünlerinde ifade edilen fikir, deneyim ve duyguları yorumlamayı bilir;
VIII-A.5	Edebiyat ve görsel sanatlar, müzik, dans ve diğer kültürel ürünler aracılığıyla kendi kültürleri ve farklı ifade biçimleri hakkında bilgi edinir ve paylaşarak uygular;
VIII-A.6	Kişinin kendi kültürü ile daha dar ve daha geniş çevresindeki diğer kültürler arasındaki farkları ve benzerlikleri tespit edebilmesi ve bunların bağlantı ve karşılıklı bağımlılığını analiz eder;
VIII-A.7	Kültürel özelliklerin zaman içinde ve farklı bağlamlarda nasıl değiştiğini tanımlar ve açıklar;
VIII-A.8	Küreselleşmenin önemini farkına varın ve yararlarını ve zorluklarını ve yerel sorunların küresel hareketlerle bağlantısını açıklar;
VIII-A.9	Ait olduğu kültürün (gelenek ve din dahil) kimliğinin ve dünya görüşünün oluşumunu nasıl etkilediğini tanımlar ve açıklar;
VIII-A.10	Kendi çevresinde ortaya çıkan diğer kültürel grupların üyelerine yönelik kalıp yargıları ve önyargıları belirler ve sorgular.

Öğrenci şunu anlar ve kabul eder :

VIII-B.3	Kişinin kendi kültürüne saygı duyması ve onu desteklemesi, kültürel kimliğin ve saygınlığın güçlendirilmesine katkıda bulunur;
VIII-B.5	Kültürler arasındaki farklılıklar öğrenme fırsatları ve karşılıklı anlayış ve ilerleme için bir zorluk olarak görülmelidir;
VIII-B.6	Başka kültürle saygı duymak ve teşvik etmek, kişinin kendi kültürüne başkaları tarafından saygı gösterilmesini sağlamaya katkıda bulunur.

ÖĞRENME KAZANIMLARI

Öğretim Alanı: DİL (DİL BİLGİSİ) ve İLETİŞİM

Ders sayısı: 67

Kazanımlar:

Öğrenci:

1. Türkçenin diğer diller arasında benzersiz (farklı) ve özel bir yere sahip olduğunu belirtir;
2. Türk dilinin tarihsel gelişimi bakımından önemini açıklar;
3. Tarih boyunca Türklerin kullandıkları alfabeler (Göktürk, Uygur, Arap, Kiril ve Latin Türk alfabeleri)
4. XX. yüzyılda Türkçenin kullanıldığı toplumsal, eğitsel ve kültürel koşulları açıklar.
5. Dil inkılabını ve Türkçenin sadeleşmesi ve standartlaşması sürecindeki çalışmalarını açıklar.
6. Bağımsız ve bağımlı birleşik cümle türlerini ayırt eder; cümleler arası anlam ilişkilerini açıklar ve noktalama işaretlerinin (özellikle virgülün) kullanımını doğru biçimde uygular.
7. Cümlenin ögelerini belirler; ögeler arasındaki anlam ve yapı ilişkilerini açıklar; paragrafı ve metni en büyük dilsel birim olarak tanıır.
8. Sözlük türlerini (genel sözlük, terim sözlüğü, deyim ve atasözü sözlüğü vb.) sıralar; Türkçenin temel sözlüklerini tanıır.
9. Farklı işlevsel dil ve anlatım türlerini (bilimsel, edebî, resmî, gazetecilik vb.) açıklar ve her biri için kısa örnekler yazar.
10. Farklı tür ve üsluplardaki metinleri anlayarak okur; ana fikri ve yardımcı fikirleri belirler; içeriği özetler ve bilgileri tablo, şema veya grafiklerle sunar.
11. Daha uzun ve karmaşık metinleri eleştirel biçimde okur; metnin türünü, anlatım biçimini ve dil özelliklerini analiz eder.

Öğrenci şunu anlar ve kabul eder:

1. Dilin farklı bağlamlarda ve iletişim ortamlarında bilinçli kullanımı etkili iletişimin temelidir.
2. Ana dilin doğru ve bilinçli kullanımı, diğer tüm derslerde ve yaşam alanlarında başarının temelini oluşturur.

Konular (ve kavramlar):

Ölçme ve Değerlendirme Standartları:

Dil bilimi

Türkçenin dünya dilleri arasındaki yeri

- Dil ailelerini, yapı ve köken bakımından dilleri bilir.
- Türkçenin dünya dilleri arasındaki yerini belirler.
- Türk dilinin tarihî gelişimini dönemlere ayırır.
- Yazı dili ve konuşma dilini ayırt eder, aralarındaki farkları sezer.

Türk Dilinin Tarihi Gelişimi

Tarih boyunca Türklerin kullandıkları alfabeler (Göktürk, Uygur, Arap, Kiril ve Latin alfabeleri)

- Türk Dilinin tarihi seyrini araştırır.
- Tarih seyri içerisinde Türklerin kullandıkları alfabeleri ve bunların özelliklerini kavrayıp açıklar.

	<ul style="list-style-type: none"> • Tarih boyunca Türk alfabelerini bilir. • Günümüzde, Türk Dünyasında kullanılan alfabelerin benzerlik ve farklılıklarını inceler. • Osmanlı Türkçesinden Türkiye Türkçesine geçiş sürecini açıklar. • Dil sadeleşmesi hareketlerini söyler. • Harf İnkılabı ve Dil Devrimi hakkında bilgi sunar. • Türkçenin standartlaşma sürecini açıklar.
<p>Morfoloji (Biçim Bilgisi)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bir cümlenin morfolojik analizi • Cümlelerde isim soylu (adlar, sıfatlar, zamirler), fiil soylu sözcükler (fiil, zarfiil, sıfat fiil, isim fiil) ile edatlar, bağlaçlar ve ünlemlerin işlevleri <p>Morfosentaks (Biçim–Sözdizimi ilişkisi)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Şekil bilgisinin tanımı, kapsamı ve dil bilgisi içerisindeki yerini belirler. • Biçim birim (morfem) kavramı, kök (isim/fiil kökü) türleri ve özelliklerini öğrenir. • Eklerin genel özellikleri, yapım ekleri ve işlevlerini öğrenir. • Çekim ekleri: İsim çekim eklerini (çoğul, hal, iyelik, ilgi ekleri) ve fiil çekim eklerini (kip ve kişi ekleri) ayırt eder. • Sözcük türetme yollarını (isimden isim, isimden fiil vb. yapım ekleri) kavrar. • Yapılarına göre sözcükleri (basit, türemiş, birleşik sözcükler) öğrenir. • İsim soylu sözcüklerin şekil bilgisi (adlar, sıfatlar, zamirler) ve fiil soylu sözcüklerin şekil bilgisini (fiil çekimi ve yapısı) kavrar. • Zarflar, edatlar, bağlaçlar ve ünlemlerin şekil özelliklerini öğrenir. • Morfosentaks: Metinler üzerinde uygulamalı şekil bilgisi (morfolojik analiz) yapar. • Biçim–sözdizimi ilişkisini bilir. • Biçim-sözdizimi ise, iletişim için gerekli anlamlı cümlelerin üretilebilmesi için uygun sözcükleri seçer ve uygun bir şekilde birleştirilmesini yapar.
<p>Sentaks (Sözdizimi)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Türkçe kelime grupları • Türkçe cümlenin temel öğeleri (yüklem, özne, nesne, tümleç) • Cümleler arası ilişki türleri (sebep-sonuç, şart, istisna, tahsis, tersinelik, tahmin, ihtimal vb.) • Cümle bilgisi • Söz dizimi 	<ul style="list-style-type: none"> • Söz dizimi hakkında açıklama ve örnekler verir. • Cümlenin oluşumu ve unsurlarını bilir: fiil, zaman, şahıs. • Cümlenin temel unsurlarını öğrenir. • Cümlede hal ekli unsurlarını kavrar: Nesne, bulunma, ayrılma ekli unsurlar. • Cümlede kelime ilişkilerini kavrar: isim fiil, fiil fiil, fiil isim, isim isim ilişkileri. • Cümlede kelime ilişkileri hakkında fikir edinir. • Fiilimsiler (Sıfat-fiil, zarf-fiil, isim-fiil) üzerine ön bilgi edinir. • Cümlede vurgu dizisini öğrenir ve örnek ile açıklar.

<p>Türkiye Türkçesinde sözdiziminin genel özellikleri, yapı ve anlam bakımından cümle türleri; kelime öbekleri ve söz dizimi ilişkisi, ad durum ekleriyle fiilimsi ve çekimli fiil ilişkileri; cümlelerin ögeleri, cümle çözümleme</p>	<ul style="list-style-type: none">• Cümlelerin yapısı hakkında bilgi edinir.• Cümle tahlillerini bilir ve cümle tahlillerine yönelik alıştırmalar yapar.• Kelime grubu, kelime gruplarının özellikleri, kelime gruplarının çeşitlerini kavrar ve uygular.• Cümlelerin unsurlarını örnekler ile açıklar (yüklem, özne , tümleçler).• Cümle dışı unsurları açıklar.• Cümle çeşitleri (yapısına göre, yüklem cinsine göre, yüklem bulunduğu yere göre, anlamına göre cümleler) hakkında bilgi edinir, örnekler vererek açıklar.• Örnekler üzerinde çözümlemeler yapar.
<p>Leksikoloji/leksikografi (Sözcük Bilgisi)</p> <p>Sözlükbilimin temel kavramları ve sözlüklerin özellikleri</p> <p>Sözlük, sözlük bilimi, sözlükçülük ve sözlük araştırmacılığı ile sözlük kuram, ilke ve yöntemler</p>	<ul style="list-style-type: none">• Sözlük ve sözlük bilimi üzerine literatür bilgisi edinir ve tanımlar.• Sözlük türlerini bilir.• Sözlükler ne içerdiğini açıklar.• Sözcük, sözlük birim, sözcük birim terimlerinin değerlendirir.• Türk sözlükbiliminin tarihçesi hakkında örnekler verir.• Türkçenin tarihi sözlüklerini bilir.• Güncel Türkçe sözlükleri sayar ve kullanır.• Elektronik sözlükler ve kullanımını bilir.• Genel sözlükler ve kullanımını bilir.• İki dilli ve öğrenici sözlükleri arasındaki farkı açıklar.• Sözlük yapma, sözlük araştırma kuram, ilke, yöntem ve kuralları tespit edip bir araya getirerek değerlendirir.
<p>Stilistik (Dilbilimsel Stil Bilgisi) -Anlatım Bilimi</p> <ul style="list-style-type: none">• İşlevsel (fonksiyonel) üsluplar: (Günlük konuşma, resmî/ıdarî, edebî/sanatsal, bilimsel, gazetecilik/haber dili)	<ul style="list-style-type: none">• İşlevsel üslupların özelliklerini tanıyıp sıralar.• Farklı işlevsel üsluplara ait bir metindeki dilin ifade gücünü tanıyıp açıklar. <p>Tipik Stilistik (Lingvostilistik) İçerikleri:</p> <ul style="list-style-type: none">• Temel Kavramlar: Stilistğin konusu, amaçları, dilin işlevleri (iletişim, ifade, estetik) ve üslup (stil) kavramı.• Dilin İşlevsel Üslupları: Resmî-iş, bilimsel, edebî, gazetecilik (kamusal), konuşma dili üslupları ve özellikleri.• Leksikostilistik: Kelimelerin anlam katmanları, eş anlamlılar, zıt anlamlılar, deyimler ve söz sanatlarının (mecaz, teşbih vb.) üslup özellikleri.

	<ul style="list-style-type: none">• Fonostilistik: Seslerin estetik ve duygusal kullanımı, ses taklitleri, ritim ve vurgu.• Morfolojik ve Sintaktik Stilistik: Kelime türlerinin ve cümle yapılarının (devrik cümle, eksilteli cümle) üslup işlevleri.• Anlamsal-Stilistik Tahlil: Metinlerin yapısal, semantik ve estetik analizi.• Uygulamalı Stilistik: Metin türlerine göre (şiir, nesir, makale) üslup analizi çalışmaları. <p>Bu içerikler, öğrencinin bir metni sadece "ne anlatıyor" diye değil, "nasıl anlatıyor" ve "bu anlatım tarzı hangi etkiyi hedefliyor" soruları üzerinden derinlemesine analiz etmesini sağlamayı amaçlar.</p>
Yazım ve telaffuz Yazım (İmlâ) Kuralları Kısaltmalar ve sözcüklerin kısaltılması: Türkçede kullanılan kısaltmalar ve yaygın kısaltmalar Noktalama işaretlerinin kullanımı (nokta, virgöl, soru işaret, iki nokta, üç nokta, ünlem işareti, tırnak işaretleri) <ul style="list-style-type: none">• Kelimenin satır sonuna sığmayan kısmını bir satırdan diğerine taşıma Noktalama işaretlerinin kullanımı	<ul style="list-style-type: none">• Noktalama işaretlerinin seçimini ve kullanımını iletişim amacına ve ifade tarzına göre uyarlar.• Verilen nesir ve nazım tarzındaki eserlerde yazım hatalarını düzeltir ve açıklar.• Metinlerdeki eksik noktalama işaretlerini tamamlayabilir.• Noktalama işaretlerinin seçimini ve kullanımını iletişim amacına ve ifade tarzına göre uyarlar.
Okuduğunu Anlama <ul style="list-style-type: none">• Yazma ve ifade etme• Daha karmaşık ve uzun metinleri okuyarak anlama• Biçimi ve içeriği bilinmeyen metinleri okuma ve yorumlama	<ul style="list-style-type: none">• Okunan metne ilişkin soruları yanıtlar.• İki metin arasındaki olgu ve görüşleri belirli bir özellik temelinde karşılaştırır.• Metin içeriğini, kişisel deneyim ve bilgiyle ilişkilendirir.• Karmaşık veya soyut ifadelerde içerik ile amacı, olgu ile görüşü ayırt eder.• Metnin bilgileri veya çıkarımlarının güvenilirliğini değerlendirir.• Farklı metinlerden alınan bilgileri bütünleştirerek ana fikri belirler veya sözcük/ifadelerin anlamını çözer.• Anlatımı desteklemek için alıntı, örnek ve detayları kullanır.
Etkinlik örnekleri:	<ul style="list-style-type: none">• Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruba Türk dilinin lehçe ve şive ve ağız özelliklerine ait kısa metinler, kelime örnekleri ve günlük ifadelerin yer aldığı çalışma kâğıtları verilir. Çalışma kâğıtlarında lehçe kapsamında Çuvaşça ve Yakutça gibi örneklere; şive ve ağız kapsamında ise Türkiye

Türkçesi ile birlikte Azerbaycan Türkçesi, Kazak Türkçesi, Kırgız Türkçesi, Özbek Türkçesi, Uygur Türkçesi ve Türkmen Türkçesinden örnekler yer verilir. Öğrenciler, kendilerine verilen dil örneklerini inceleyerek bunların lehçe mi yoksa şive ve ağız mı olduğunu belirlemeye çalışır. Ardından kelimeler, ses özellikleri, yapı ve anlam bakımından benzerlik ve farklılıkları tespit ederler. Her grup, incelediği örneklerle ilgili dikkat çekici özellikleri sınıfla paylaşır ve Türk dilinin tarihî gelişimi ile coğrafi yayılımı hakkında değerlendirmede bulunur. Etkinliğin sonunda sınıfça ortak bir tablo hazırlanır. Bu tabloda dil örneğinin adı, ait olduğu grup, belirgin özellikleri ve Türkiye Türkçesiyle benzer ya da farklı yönleri gösterilir. Böylece öğrencilerin Türk dilinin lehçe ve şive ve ağız özellikleri arasındaki ilişkiyi somut örnekler üzerinden kavramaları sağlanır. Kuzey Makedonya’da yaşayan Türklerin konuştuğu, Türkiye Türkçesine bağlı bir ağızdır. Yerel dillerden (Makedonca, Arnavutça vb.) etkilenmiştir. Telaffuz, vurgu ve bazı kelimelerde farklılıkları bulma etkinliği verilir.

Örnek

Men gedirem (Azerbaycan Türkçesi)

Biz baramız (Kazak Türkçesi)

Ajde gidelim (K. Makedonya Türkçesi)

Geli mi? (K. Makedonya Türkçesi)

N’apıyon? (Türkiye – Ege ağız)

Türkiye Türkçesi

Ben gidiyorum

Biz varız / gideriz

Haydi gidelim

Geliyor mu?

Ne yapıyorsun?

Türü

Şive

Şive

Ağız

Ağız

Ağız

- Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruba Türk dilinin farklı kullanım sahalarıyla ilgili kısa bilgi metinleri, haritalar, görseller veya örnek metinler verilir. Gruplar; Türkçenin Türkiye’deki kullanımı, Balkanlar’daki varlığı, Türk cumhuriyetlerindeki yeri, medya ve dijital iletişimdeki kullanımı, eğitim ve kültür alanındaki işlevi gibi başlıklar üzerinde çalışır. Öğrenciler kendilerine verilen bilgi ve örnekleri inceleyerek Türk dilinin hangi alanlarda ve hangi topluluklar arasında kullanıldığını belirler. Daha sonra bu bilgileri sınıf içinde paylaşır ve Türkçenin yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda kültürel kimliği taşıyan önemli bir unsur olduğu üzerinde değerlendirme yaparlar. Etkinliğin sonunda gruplar, elde ettikleri bilgileri kullanarak “Türk Dilinin Kullanım Sahaları” başlıklı ortak bir tablo, kavram ağı veya poster hazırlar. Hazırlanan çalışma sınıfta sunulur ve konu genel olarak tartışılır.
- Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruba Cumhuriyet öncesi ve sonrası dönemden farklı yazarların (Örneğin: Ömer Seyfettin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Halide Edip Adivar) metinleri verilir. Grupların görevleri: Metni okumak ve içeriğini tartışmak. Metnin yazıldığı dili ve sözcük tercihlerini analiz etmek. Sonuç: Tartışmalar sonunda öğrenciler; Milli Edebiyat dönemi yazarlarının halkın konuştuğu dili (İstanbul ağız) esas alarak modern Türkiye Türkçesinin temelini nasıl sağlamlaştırdıklarını keşfederler.
- Öğrenciler gruplara ayrılarak bir bilgi yarışmasına hazırlanır. Her grup, Türk dilinin tarihsel gelişimi ve standartlaşma süreciyle ilgili belirli temalarda sorular hazırlar. Hazırlanacak sorular şu ana başlıkları kapsamalıdır: Birinci Grup: Türk Dilinin Tarihi Seyri ve Alfabeler: Türklerin tarih boyunca kullandığı alfabeleri (Göktürk, Uygur, Arap, Latin, Kiril) ve bu alfabelerin temel özelliklerini içeren sorular hazırlar. Ayrıca günümüzde Türk dünyasında kullanılan alfabeler arasındaki benzerlik ve farklara odaklanır. İkinci Grup: Osmanlı Türkçesinden Türkiye Türkçesine Geçiş: Osmanlı Türkçesinin yapısı, bu süreçte yaşanan zorluklar ve Türkiye Türkçesine geçişin nedenleri üzerine sorular hazırlar. Üçüncü Grup: Dil Sadeleşmesi ve Yeni Lisan Hareketi: Türkçedeki yabancı kelimelerin ayıklanması süreci, "Yeni Lisan" hareketi ve dilde sadeleşme çabalarına öncülük eden isimler hakkında sorular oluşturur. Yarışma Akışı: Her grup hazırladığı soruları küçük kağıtlara yazar. Sınıftan seçilen 3-4 kişilik bir

hakem heyeti, cevapların doğruluğunu kontrol etmek ve puanları kaydetmekle görevlendirilir. Diğer gruplar yarışmacı olarak katılır. Hakem heyeti soruları karıştırarak dağıtır ve her grup sırayla bir soru çeker. Yarışma en az üç tur sürer ve en yüksek puanı toplayan grup birinci seçilir.

- Öğrenciler, içinde birkaç cümlenin bulunduğu bir çalışma sayfası alır. Sayfada fiiller, isimler, zamirler, bağlaçlar vb. kelime gruplarının sayısı belirtilmiştir. Öğrenciler, renkli kalemle sözcüklerin çekimlenebilen ve çekimlenmeyenlerini altını çizer, ardından kelimeleri ait oldukları sözcük grubuna göre tabloda uygun sütunlara yerleştirirler. Daha sonra kelimeleri bu şekilde sınıflandırma biçimleri tartışılır ve hangi özelliklerin iki grup kelimeyi ayırdığı üzerinde durulur. Tartışmanın sonuçları hatırlatıcı notlar olarak kaydedilir.
- Öğrenciler iki gruba ayrılır. Sıraya dizilirler ve her grup büyük bir kaptan sırayla kelimeler çeker. Her kelimeyi, ait olduğu sözcük grubunun yazılı olduğu bir kaba koymaları gerekir. Süre dolduğunda kaplar açılır ve doğru yerleştirilmiş kelime sayısı sayılır. Her doğru kelime puan kazandırır. Daha sonra yanlış yerleştirmeler düzeltilir ve sözcüklerin çekimlenebilen ve çekimlenmeyen özellikleri hakkında bir tartışma yapılır.
- Öğrenciler, daha önce sınıfta okunan bir metinden seçilen ve tahtaya yazılan etken cümleleri inceler. Ardından bu cümleleri örnekten hareketle edilgen yapıya dönüştürmeleri istenir. Örneğin, "Seda kitabı okudu." cümlesi "Kitap Seda tarafından okundu." biçiminde dönüştürülür. Öğrenciler, dönüştürdükleri cümleleri sınıfta okur ve etken ile edilgen cümle yapıları arasındaki farklar üzerinde tartışılır. Bu süreçte cümlede işi yapan unsurun, işten etkilenen unsurun ve sözcük dizilişinin nasıl değiştiği üzerinde durulur. Etkinliğin sonunda öğrenciler, etken ve edilgen cümlelere ilişkin kendi örneklerini oluşturur ve sınıfla paylaşırlar.
- Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruba, kendi örnekleriyle tamamlamaları gereken birer ana cümle verilir; öğrencilerden bu cümleyi uygun bir yan cümle (bağımlı cümle) ile tamamlamaları istenir. Her grup hazırladığı çalışmayı sunar ve kurulan cümlelerin dil bilgisi açısından doğruluğu üzerine sınıfça tartışılır.
- Tahtaya, bağımlı birleşik cümlelerin kurulmasında kullanılan bağlaçlar ve bağlaç ifadelerinin yazılı olduğu kâğıtlar asılır. Öğrenciler gönüllü olarak bir kâğıt alırlar ve üzerinde yazılı olan bağlacı kullanarak bir cümle kurarlar. Diğer öğrenciler ise kurulan cümlenin dil bilgisi açısından doğru olup olmadığını kontrol ederler.
- Öğrenciler okul kütüphanesini veya yaşadıkları yerdeki kütüphaneyi ziyaret ederler. Sözlükleri inceleme ve birbirleriyle karşılaştırma fırsatı bulurlar. Her öğrenci gözlemlerine dair notlar alır. Sözlük türleri ve kullanım amaçları üzerine tartışılır; dersin sonunda ortak bir sonuç, yani sözlüklerin sınıflandırılmasını içeren bir özet yazarlar.
- Öğretmen derse şu kaynakları getirir: Güncel Türkçe Sözlük (Açıklamalı Sözlük), Yazım Kılavuzu, Ters Sözlük, Semboller/Simgeler Sözlüğü, Deyimler ve Atasözleri Sözlüğü ve Türkçe-İngilizce Sözlük. Öğrenciler gruplara ayrılır ve "istasyon" (atlıkarınca) tekniği kullanılarak tüm sözlüklerin her grubun elinden geçmesi sağlanır. Öğrencilerin görevi, bu sözlükleri dikkatle incelemek; hangi özelliklerinin ortak, hangilerinin farklı olduğunu not etmektir. Ardından her grup, her bir sözlük türünden belirlenen birer kelimeyi veya maddeyi bulup araştırmalıdır. Yapılan çalışmalar sınıf önünde tüm arkadaşlarına sunulur.
- Ders sırasında öğretmen, şu internet sitelerini açar: TDK Güncel Türkçe Sözlük: sozluk.gov.tr, Kubbealtı Lugatı (Etimolojik/Tarihi): lugatim.com, TDK Yazım Kılavuzu: tdk.gov.tr Öğretmen öğrencileri bu sitelerle tanıştırır ve nasıl kullanılacaklarını gösterir. Öğrenciler okul tabletleri aracılığıyla bu sitelere bağlanmaya ve sözlüklerde arama yapmaya çalışırlar. Daha sonra bu sözlüklerin sunduğu imkânlar ve işlevsellikleri hakkında, basılı (kitap) sözlüklerle karşılaştırılarak bir tartışma yapılır.
- Öğrenciler beş gruba ayrılır; her gruba bir işlevsel üslup ve bu üslubu yansıtacak bir görev verilir. Türk eğitim sistemine ve günlük dile uygun örnekler şunlardır: Sohbet/Konuşma Üslubu Grubu: Yaz tatilinde gittiği bir gençlik kampından ailesine hitaben samimi bir mektup yazar;

Sanatsal/Edebi Üslup Grubu: Duygu ve imgelerin ön planda olduğu bir şiir yazar; Gazetecilik/Sözde-Bilimsel Üslup Grubu: Okul panosu için 9. sınıf öğrencilerine yönelik mezuniyet etkinliklerini duyuran bir haber yazısı hazırlar; Bilimsel Üslup Grubu: Uzay veya bir doğa olayı hakkında nesnel verilere ve terimlere dayanan kısa bir metin yazar; Resmi/Kurumsal Üslup Grubu: Okul müdürlüğüne, mezuniyet töreni fikirlerinin değerlendirilmesi talebiyle resmi bir dilekçe yazar; Ardından hazırlanan metinler sınıf önünde yüksek sesle okunur ve her üslubun kelime seçimi, cümle yapısı ve hitap şekli gibi kendine özgü özellikleri üzerinde tartışılır.

- Öğrenciler; çok bileşenli adların, başlıkların ve isimlerin kısaltılma kurallarını öğrenirler. Gruplara ayrılırlar ve tahtaya bir örnek yazılır, örneğin: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu. Grupların bu ismin kısaltmasını yazmak için 20 saniyesi vardır. Ardından kısaltmayı sınıfa gösterirler. Doğru kısaltma yapanlar, önceden tahtaya çizilmiş olan tabloya kaydedilen puanlar kazanır. Kısaltma kurallarına hakim olup olmadıklarını kontrol etmek için var olmayan hayali bir isim yazılabilir ve ondan nasıl bir kısaltma üretecekleri gözlemlenebilir. Sunulan örnekler doğrultusunda tartışılır ve sonuçlar çıkarılır. Kürsüye içinde kısaltmaların bulunduğu bir kap konur; öğrenciler sırayla gelerek bir kısaltmanın yazılı olduğu kâğıdı çekerler. Tahtaya bu kısaltmanın tam açılımını yazarlar.
- Sınıfta, içinde çeşitli kısaltmaların yer aldığı bir kutu hazırlanır. Öğrenciler sırayla kutudan bir kâğıt çeker ve üzerinde yazılı olan kısaltmanın açık biçimini tahtaya yazar. Etkinlik sonunda kısaltmaların doğru kullanımı ve yazımı sınıfça değerlendirilir.
- Öğrenciler, içinde noktalama işaretleri bulunmayan bağımlı sıralı (birleşik) cümlelerin yazılı olduğu bir çalışma kâğıdı alırlar. Görevleri; nokta, virgül veya gerekli olduğunu düşündükleri diğer işaretleri koymaktır. Cevaplar hep birlikte kontrol edilir.
- Öğrenciler küçük gruplara ayrılır. Her gruba aynı konuyu ele alan iki metin ile olgu ve görüşleri belirlemeye yönelik tablo, soru ve görevlerin yer aldığı bir çalışma kâğıdı verilir. Öğrenciler metinleri dikkatle okuyarak içerikleri üzerinde grup içinde değerlendirme yapar. Ardından her iki metindeki ifadeleri olgu ve görüş olarak ayırıp tabloya işler. Çalışmanın tamamlanmasının ardından her grup, belirlediği olgu ve görüşleri sınıfta sunar ve yaptığı sınıflandırmayı gerekçeleriyle açıklar. Bu etkinlik aracılığıyla öğrencilerin olgu ve görüşü ayırt etme, metinleri karşılaştırma ve düşüncelerini temellendirerek ifade etme becerileri geliştirilir.
- Öğrenciler küçük gruplara ayrılır. "Sosyal Medyanın Gençlerin Yaşamı Üzerindeki Etkisi" başlıklı metni okurlar: "Sosyal ağlar gençlerin günlük yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Instagram'dan TikTok'a kadar gençler bu platformları hayatlarından anlar paylaşmak, arkadaşlarıyla bağlantı kurmak ve en son trendleri takip etmek için kullanıyor. Peki, bu ağların sadece olumlu yönleri mi var? Bazı araştırmalar, sosyal ağların aşırı kullanımının depresyon ve anksiyete dahil olmak üzere gençlerin ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olabileceğini göstermektedir. 2019 yılında 'Journal of Abnormal Child Psychology' dergisinde yayımlanan bir araştırma, sosyal ağlarda geçirilen sürenin artmasının gençler arasında depresyon belirtilerinin ortaya çıkmasıyla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. "Gruplara ayrılan öğrenciler şu sorular üzerinden tartışmaya devam ederler: Sosyal ağların hayatınızdaki etkisi size nasıl görünüyor? Sosyal ağ kullanmanın sizin için olumlu yönleri nelerdir? Sosyal ağ kullanmanın sizin için olumsuz yönleri nelerdir? Kişisel görüşleriniz metnin içeriğiyle nasıl örtüşüyor? Ardından her grup, okudukları metnin içeriğiyle bağlantılı olarak kendi kişisel görüş ve deneyimlerini kullanarak konu hakkındaki bilgilerini sunar.
- Öğrencilerle bir metindeki bilgilerin güvenilirliğinin nasıl doğrulanabileceği üzerine tartışılır. Tartışmadan çıkan sonuçlar öğretmen tarafından tahtaya not edilir. Ardından öğrenciler gruplara ayrılır ve her gruba kısa bir metin verilir. Öğrencilerin metni okumaları ve ardından metindeki bilgilerin veya sunulan çıkarımların güvenilirliği hakkında konuşmaları gerekir. Her grup, öğretmenin tahtaya yazdığı kriterlere göre metni analiz eder ve ardından bilgilerin güvenilirliği hakkında kendi sonuçlarını hazırlar. Gruplar sırayla sunum yapar ve her sunumun ardından metin ile en çok şüphe uyandıran noktalar üzerine bir tartışma açılır. Öğrenciler tüm sınıf önünde görüşlerini gerekçelendirerek tartışır. Metin Örneği:

"Dünya düz bir disk'tir. Bu durum, gezegenimizin çeşitli yönlerini araştıran birçok filozof ve bilgin tarafından açıkça kanıtlanmıştır. Örneğin, ufka baktığımızda onun düz olduğunu görebiliriz; bu da Dünya'nın bir küre olmadığını doğrudan kanıtlar.

- Öğrencilere aynı konuyu ele alan ancak farklı bakış açıları veya yönleri yansıtan farklı metinler verilir. Öğrenciler küçük gruplar halinde çalışır. Her grup kendisine verilen metni dikkatlice okur. Ardından metindeki ana fikri veya mesajı bulmaları gerekir. Öğrenciler buldukları ana fikri diğer gruplarla yüksek sesle paylaşırlar. Her gruptan bir öğrenci, okudukları metinden çıkardıkları temel sonuçları aktarır. Daha sonra hep birlikte, yorumlanması konusunda tereddüt yaşanan bazı kelime ve ifadelerin anlamları üzerinde ortak bir anlayışa varırlar. Örnek Metin Konuları: Modern Dünyanın Önündeki Ekolojik Zorluklar; Küresel Isınmadan Kurtulmak İçin Teknolojik Çözümler; Dünya Gezegenini Kurtarmak İçin Aktivizm Türleri; Hava Kirliliğinin Sağlık Üzerindeki Etkileri vb.
- Öğrenciler bireysel olarak çalışır. Her öğrenciye, okunan bir edebi eserden bir alıntının yer aldığı bir çalışma kağıdı verilir. Her öğrenci, çalışma kağıdında ana karakter hakkında sunulan birkaç çıkarımdan (sonuçtan) birini seçme hakkına sahiptir. Öğrenciler, seçtikleri çıkarımı desteklemek için kanıt olarak kullanılabilecek örnekler, alıntılar veya diğer detayları not etmelidirler. Birkaç öğrenci yaptığı çalışmayı sınıf arkadaşlarına sunar ve sunulan kanıtlarla ilgili soruları yanıtlar.

Alan: EDEBİYAT, İFADE VE YARATICILIK

Ders sayısı: 67

Kazanımlar:

Öğrenci:

1. Farklı halkların hikâyelerindeki motif ve temaları karşılaştırır ve yorumlar.
2. Verilen örneklerde şu üslup (anlatım) özelliklerini sıralar ve tanıır: karşıtlık, ironi, retorik soru, sembol.
3. Lirik şiirleri motive göre ayırt eder; özellikle sosyal içerikli şiirlere değinir.
4. Lirik-epik türlerin özelliklerini örnekler aracılığıyla belirtir.
5. Edebî eser türlerini açıklar ve yorumlar: tarihî hikâye, tarihî roman, aile romanı ve gençlik romanı; bunları kişisel algı, bağlam ve anlam çerçevesinde değerlendirir.
6. Şiirsel, düzyazı ve dramatik söylemin özelliklerini örneklerle açıklar; yapısal ve üslup analizine dayanarak yorum yapar.
7. Edebî eserlerdeki mesajları, üslup ve estetik unsurları günlük yaşamla ilişkilendirerek belirler ve analiz eder.
8. Okuduğu edebî eserler hakkında sözlü ve yazılı olarak gerekçeli görüş bildirir.
9. Pratik amaçlı metinler ve çeşitli konularda yazılar yazar; kompozisyon yapısına ve Türk edebî dilinin yazım kurallarına uygun hareket eder.

Öğrenci şunu anlar ve kabul eder:

1. Edebî metin çok katmanlıdır; dil, içerik, anlam (semantik) ve üslup bakımından kendine özgü özelliklere sahiptir ve bu unsurların her biri metnin sanatsal değerine katkı sağlar.
2. Edebî metin, tutumları, düşünceleri ve hayata ile diğer insanlara bakışı etkileyen evrensel insani fikirler içerir.

Konular (ve kavramlar):	Ölçme ve Değerlendirme standartları:
<p>Halk edebiyatı</p> <ul style="list-style-type: none">• Diğer milletlere ait halk şiirleri ve hikâyeleri (hikâye türleri, motifler, karşılaştırma)	<ul style="list-style-type: none">• Diğer milletlere ait hikâyelerin türlerini ve motiflerini belirtir.• Diğer milletlere ait hikâyelerin türlerini ve motiflerini, Türk halk hikâyeleriyle karşılaştırır.
<p>Şiirde Anlam ve Üslup Özellikleri</p> <p>Şiirler, içerik ve anlatım özelliklerine göre farklı türlerde inceleme</p> <p>Lirik şiir (sevgi, özlem, acı, sevinç vb.)</p> <p>Sosyal lirik şiir (adalet, özgürlük, yoksulluk, savaş, emek vb.)</p> <p>Lirik-epik şiir</p> <ul style="list-style-type: none">• Lirik-epik türler (balad, romans, poem, lirik-epik eserlerdeki epik ve lirik unsurlar, lirik özne)• Şiirdeki üslup özellikleri (tezat, ironi, retorik soru ve sembol).• Söz sanatları (Benzetme (teşbih), Kişileştirme (teşhis), Konuşturma (intak), Abartma (mübalâğa), Kinaye, Çağrışım (telmi), Yineleme (tekrir), Aliterasyon, Asonans.)	<ul style="list-style-type: none">• Lirik şiirleri temalarına (motif), yapılarına ve üslup özelliklerine göre analiz eder.• Şiirler, içerik ve anlatım özelliklerine göre farklı türlerde incelemeyi bilir.• Farklı şiirsel eserlerden dizeleri yorumlar ve lirik özneyi belirler.• Sosyal içerikli bir şiirde temayı ve lirik özneyi tespit eder.• Lirik-epik eserleri temalarına göre analiz eder ve yorumlar.• Lirik-epik şiir türleri arasındaki benzerlikleri ve farkları açıklar.• Şiirdeki üslup özelliklerini tanıır (tezat, ironi, retorik soru, zıtlık, sembol).• Şiirsel eserlerin estetik etkisini kendi okuma deneyimine göre yorumlar.• Söz sanatlarını (Benzetme (teşbih), Kişileştirme (teşhis), Konuşturma (intak), Abartma (mübalâğa), Kinaye, Çağrışım (telmi), Yineleme (tekrir), Aliterasyon, Asonans.) örnekler ile bilir.• Bu türler ve üslup özellikleri, öğrencilerin şiiri sadece anlam yönüyle değil, aynı zamanda sanatsal ve yapısal yönleriyle de analiz etmelerini sağlar. Böylece öğrenciler şiirdeki duyguyu, anlatım biçimini ve sanatlı dili daha bilinçli şekilde kavrar.
<p>Düz Yazı (Nesir)</p> <ul style="list-style-type: none">• Öykü – tarihi temalar, tarihi karakterler, kurgulanmış tarihi karakterler, tarihi şahsiyetler: tarihi figürler, belirli bir tarihi dönemi okumak/anlamlandırmak.• Roman (gençlik romanı; aile romanı; tarihi roman; olay örgüsü, motifler, temalar, olaylar, olay akışı, anlatıcı, karakterler, betimlemeler, mesajlar)	<ul style="list-style-type: none">• Farklı tarihi motiflere sahip öykülerin özelliklerini (tarihi karakterler, tarihi olaylar, geçmiş zaman) belirtir.• Temalarına göre roman türlerini tanıır: tarihi, aile, gençlik romanı.• Türk edebiyatı üretimindeki tarihi romanların temalarını sıralar.• Farklı roman türlerinin özelliklerini ortaya çıkarır ve tartışır.• Edebi eserlerdeki karakterlerin görünüşü, özellikleri, konuşmaları, düşünceleri, duygusal ve psikolojik tepkileri ile sosyal statüleri üzerine konuşur ve yargıda bulunur.• Metindeki problematik durumları günlük yaşamla ilişkilendirerek yorumlar.• Verilen bir edebi eserin bağlamını betimler.• Belirlenmiş kriterlere göre; edebi metinlerden (tarihi, aile, gençlik romanı) seçilen veya işaret edilen alıntılarını yorumlar.

	<ul style="list-style-type: none">• Öğrenilen türler arasından en sevdiği edebi türü argümanlarla açıklar.• Bir edebi metni ve onun diğer mecralardaki (tiyatro, televizyon, sinema vb.) uyarlamalarını karşılaştırır.
Edebi-Bilimsel Türler <ul style="list-style-type: none">• Biyografi (olgular, doğru bilgiler, açıklık ve düzen, bilgilerin kronolojik sıralanışı, bilimsel üslup kullanımı)• Biyografik Roman (biyografi ile romanlaştırılmış biyografi arasındaki farklar)• Otobiyografi (Yazımda öznellik, farklı edebi türlerde yazılabilir, yazar tanınmış/kamusal bir kişidir)	<ul style="list-style-type: none">• Özel bir edebi-bilimsel tür olarak biyografinin özelliklerini belirtir.• Biyografi ile romanlaştırılmış biyografi arasındaki farkları belirtir.• Romanlaştırılmış bir biyografiden bir kesiti yorumlar ve içindeki olgu ile bilgilerin sunumu hakkında görüş bildirir.• Otobiyografinin, biyografi ve romanlaştırılmış biyografiden farklı ve özel bir metin türü olarak özelliklerini açıklar.
Gazetecilik Üslubu (Gezi Yazısı) <ul style="list-style-type: none">• Gezi Yazısı (Ben-anlatıcı, tanıklığa dayalı anlatım, insan, yer ve gelenek betimlemeleri; olgular, görüşler ve duygular aracılığıyla deneyimlerin aktarımı; publisistik üslup)	<ul style="list-style-type: none">• Özelliklerini bularak bir gezi yazısını analiz eder.• Gezi yazısının karşımıza çıkabileceği formları belirtir (gazete haberi, fotoğrafı metin, televizyon gezi yazısı/video gezi yazısı).• Yerleri, insanları ve gelenekleri betimleyerek; olgu, görüş ve duyguları yansıtmak için kendi deneyimini kullanarak tanıklığa dayalı anlatım örnekleri oluşturur.
Dram <ul style="list-style-type: none">• Dramatik Metin: (Monodrama, çağdaş drama; dramatik metnin ikili doğası; dramatik metin ile tiyatro oyunu arasındaki fark; tiyatro oyununun unsurları – oyunculuk, kostüm tasarımcısı, dekor tasarımcısı.)	<ul style="list-style-type: none">• Dramanın özel bir edebi tür olarak özgünlüklerini ve sahneye konulma imkanlarını açıklar.• Dramatik metin ile tiyatro oyunu arasındaki farkları sıralar.• Tiyatro oyununun unsurlarını belirtir.• Dramatik metinden örnekler/kesitler üzerinden monodrama kavramını açıklar.• Çağdaş dramatik metinlerden seçilmiş alıntılar yorumlar ve değerlendirir.
Film <ul style="list-style-type: none">• Bir Sanat Dalı Olarak Film: (Film tarihi; türler; film fikri, sinopsis, senaryo; edebi eserin film uyarlaması – edebi temelli film senaryosu.)	<ul style="list-style-type: none">• Bir sanat dalı olarak film alanındaki kavramları tanımlar ve açıklar: film fikri, sinopsis, çekim senaryosu.• Film tarihi hakkında temel bilgileri belirtir.• Film türlerini sıralar ve bu türlerde işlenen temaları açıklar.• Edebi bir eserin film senaryosu için temel oluşturabileceğini açıklar.
Pratik Uygulama Metinleri <ul style="list-style-type: none">• Başvuru/İtiraz Dilekçesi• Tutanak	<ul style="list-style-type: none">• Yapılan bir sınıf başkanlığı veya öğrenci topluluğu toplantısının tutanağını tutar.• Belirli bir edebi metne dair izlenimlerini sözlü ve yazılı olarak ifade eder• Bir edebi metin hakkında argümanlara dayalı yazılı veya sözlü değerlendirme yapar.• Bir edebi metnin etik, estetik ve düşünsel yönüne dair değerlendirmelerini yazılı olarak ifade eder.
İfade ve Yaratıcılık Yazılı ve Sözlü İfade	

<ul style="list-style-type: none">• Deneme (essay): Yazarın herhangi bir konuda kişisel görüşlerini serbest bir üslupla ifade ettiği yazı türüdür.• Sunum: Bilgilerin sözlü ve görsel destekle dinleyiciye aktarılmasıdır.• Yaratıcı yazarlık: Öğrencinin hayal gücünü kullanarak özgün metinler üretmesini amaçlayan yazma etkinlikleridir.• Kültürel etkinlik incelemesi: Tiyatro, film, sergi, gezi gibi kültürel faaliyetlerin gözlem ve değerlendirme yoluyla yazıya aktarılmasıdır.	<ul style="list-style-type: none">• Savunulan kişisel görüşü içeren, net yapıları bir deneme yazar.• Çeşitli konular üzerine sözlü ve yazılı sunumlar hazırlar.• Modern teknik ifade araçlarını kullanarak farklı konularda materyaller hazırlar ve sunar.• Yaratıcılığını ve üretici düşüncesini yansıtan metinler yazar.• Bir kültürel etkinlik (tiyatro oyunu, sinema ziyareti, kitap tanıtımı, sergi) hakkında inceleme yazısı yazar.• Amacına uygun bir konuşma hazırlar ve sunar.• Türk edebî dilinin telaffuz (ortoepi) kurallarına uyarak sunum yapar.
Etkinlik Örnekleri: <ul style="list-style-type: none">• Öğrenciler, önyargı, klişe ve stereotip kavramlarını örnek durumlar üzerinden tartışmak amacıyla küçük gruplara ayrılır. Her gruba günlük yaşamdan, medya içeriklerinden veya kısa diyaloglardan oluşan durum kartları verilir. Öğrenciler, bu durumlarda yer alan ifadeleri inceleyerek bunların önyargı, klişe (kalıp yargı) veya stereotip içerip içermediğini belirler ve bu yargıların neden doğru ya da sorunlu olabileceğini tartışır. Ardından her grup, ulaştığı sonuçları gerekçeleriyle birlikte sınıfla paylaşır ve bu tür genellemelerin bireyler ve toplum üzerindeki etkilerini değerlendirir. Etkinliğin sonunda öğrenciler, daha adil ve kapsayıcı ifadeler üretmeye yönelik alternatif cümleler geliştirerek sunar.• Öğrenciler, gruplara ayrılır ve öğretmen tarafından her grup için farklı görevler verilen bir şiirle çalışırlar: Birinci grup, şiirin yapısını analiz eder, İkinci grup, şiirdeki tema/temaları inceler, Üçüncü grup, şiirdeki üslup araçlarını tanımlar ve analiz eder. Sunumlardan sonra, her grup için aynı yeni görev verilir: Analize dayanarak dizeleri yorumlamak, 5–7 cümlelik bir özet yazmak, Bu özet içinde şiirdeki lirik özne hakkındaki görüşlerini de belirtmek. Bu çalışmalar tüm sınıf önünde sunulur ve ardından şiirle ilgili genel bir tartışma yapılır, derste söylenenler özetlenir.• Öğrenciler, <i>Yahya Kemal Beyatlı – “Sessiz Gemi”</i> https://www.youtube.com/watch?v=UH7j8tRSMdY şiirini okurlar. Öğretmen, şiirin dizilerini parçalara ayırır veya alıntılar halinde öğrencilere sunar. Her alıntı için öğrencilerden, o bölümün anlamını en iyi yansıtan bir anahtar kelime seçmeleri istenir. Seçilen anahtar kelimeler, öğrenciler tarafından şiirin temasını çözmek ve şiirin iletmek istediği mesajları yazmak için kullanılır. Bu yöntemle öğrenciler: Şiirdeki sembolik anlatımı fark eder, ölüm ve hayat temalarını tartışır, ana fikir ve duyguyu kelimelerle ifade etmeyi öğrenirler.• Öğrenciler, çiftler halinde balad veya romansı okurlar; her çift farklı bir şiir alır. Görevleri şunlardır: Şiirdeki lirik ve epik unsurları belirlemek, Duyguların ve düşüncelerin ifade edildiği bölümleri ile anlatı kısmını ayırt etmek, şiirin genel havasını kaydetmek: üzüntülü, mutlu, hoş, rahatsız edici vb. Her çift, gerekçelerini sınıfla paylaşır; bu tartışma, romans ve balad arasındaki ortak ve ayırt edici özellikleri ortaya çıkarır.• Öğrenciler, <i>Cahit Sıtkı Tarancı – “Otuz Beş Yaş”</i> şiirinden bir bölüm dinler veya öğretmen okur. (Örnek ses kaynağı: OTUZ BEŞ YAŞ ŞİİRİ (Seslendiren: Nisan Kumru)) Dinledikten sonra öğrencilerin görevi: İşittiklerini birkaç cümle ile özetlemek, şiirde anlatıcı bölümünde hangi duyguların ve yaşam gözlemlerinin öne çıktığını belirtmek, kendilerinde güçlü bir duygu uyandıran dizeleri seçerek lirizm (duygusal ifade)	

ögesini fark etmektir. Ardından şiirin metni kağıda dağıtılır ve öğretmen tarafından belirlenen karartılmış dizeler üzerinde tartışılır. Bu dizeler, şiirdeki zıtlık veya karşıt anlam (antitez) stilini gösterir. Öğretmen, bu stil aracının yapısını açıklar ve öğrenciler: Dizelerdeki karşıtlıkları yazar, örnek üzerinden yorumlar yapar, şiirin yaşam, zaman ve ölüm temalarını nasıl işlediğini tartışırlar. Bu etkinlikle öğrenciler: poema ve lirik ögeleri ayırt etmeyi, stilistik ifadeleri tanımayı, şiirin anlatım gücü ve duygusunu yorumlamayı öğrenirler.

- Öğrenciler, öğretmenin hazırladığı ve içinde hem şiirlerden örneklerin hem de günlük hayattan ifadelerin bulunduğu ironik söylemlerden oluşan bir sunumu takip ederler. Öğrenciler sunumdaki her bir ifadeyi yorumlar ve ne anlatılmak istendiğini açıklarlar. Sürecin sonunda, bu örneklerden yola çıkarak ironi kavramının ne olduğu konusunda bir sonuca varırlar. Öğretmen, ironinin tanımını paylaşır; öğrenciler de bu tanıma uygun olarak kendi örneklerini içeren kısa ve anlamlı (bağlantılı) bir metin kaleme alırlar.
- Öğrenciler, bildikleri ve kendileri ile buldukları topluluk için anlam taşıyan sembollerin bir listesini çıkarırlar. Öğretmen, öğrencileri bu sembolleri kullanarak kısa bir düzyazı veya şiirsel bir metin oluşturmak için teşvik eder. Öğrenciler örneklerini okur ve bu kullanım, öğretmenin tahtada açıkladığı “sembol” üslup aracı ile ilişkilendirilir.
- Öğrenciler, bir oyun oynarlar: Amaçları akıllarına gelen antonimleri (zıt anlamlı kelimeleri) söylemektir. Söyledikleri kelimeleri defterlerine yazarlar, bu kelimelerden birkaç cümle kurarak mantıksal bir karşıtlık (antitez) oluştururlar, ardından kurdukları cümlelerin anlamlarını ve etkilerini tartışırlar. Daha sonra öğretmen, içinde karşıtlık (antitez) unsuru bulunan bir şiiri sınıfa sunar. Öğrenciler şiiri inceler, şiirdeki stilistik karşıtlık ve duygu yoğunluğunu fark ederler, şiirin teması ve iletmek istediği mesaj üzerine yorumlar yaparlar. Dersin sonunda, öğrenciler tüm etkinlikleri özetleyerek, öğrendikleri zıt anlam, antitez ve stilistik ifade kavramlarını pekiştirirler.
- Öğretmen, sınıf içinde yanıt beklemeyen soruların yer aldığı bir metin hazırlar. Bu metin, öğretmenin kendi hazırladığı bir taslak olabileceği gibi bir tiyatro oyunundan veya romandan alınmış uygun bir monolog da olabilir; örneğin W. Shakespeare’in aynı adlı eserinde ana karakterin kendine sorduğu meşhur "Olmak mı, olmamak mı?" sorusunun geçtiği Hamlet monologu kullanılabilir. Örnek metin veya Hamlet’ten alınan bölüm okunduktan sonra öğretmen, öğrencileri soru formunda kurulmuş bu ifadeleri analiz etmeye teşvik eder. Öğrencilere, metindeki bu soruların, öğretmenin şu an onlara doğrudan yönelttiği sorularla hangi noktalarda benzer veya farklı olduğunu sorar. Öğrenciler cevaplarını verdikten sonra, öğretmenin ortaya koyduğu “retorik soru” (sözde soru) kavramının anlamı üzerine tartışılır. Bir sonuca varıldıktan sonra, edebi bir sanat olan retorik soruyu hatırlatıcı bilgiler defterlere not edilir.
- Öğrenciler, kendileri için özel bir şiir bulurlar. Derste, çalışma sayfasını doldururlar ve şu soruları yanıtlarlar: “Şiirin dizelerini beğendim: ...” “Bu dizeleri beğendim çünkü ...” Beklenen, öğrencilerin daha kapsamlı cevaplar vermesi, yani şimdiye kadar öğrendikleri şiir terimlerini, yapısını ve üslup özelliklerini kullanarak açıklama yapmalarınıdır.
- Öğrenciler, Türk filmi “Ateşten Gömlek” ten bir sahneyi izler. Bu sahnede Kurtuluş Savaşı döneminde karakterler arasında geçen önemli bir konuşma veya olay gösterilir. Daha sonra aynı sahne, Halide Edib Adıvar’ın “Ateşten Gömlek” romanından bir hikaye veya bölüm olarak okunur. Öğrenciler, karakterlerin konuşmalarını ve davranışlarını dikkatle izler. Aynı sahne, Halide Edib Adıvar’ın romanından okunur. Öğrenciler, karakterlerin hikayedeki tasviri, tarihî olayların ve ortamın anlatımını, film ve hikaye arasındaki anlatım farklarını gözlemlerler. Buna itafen, film ve hikaye karakterleri karşılaştırılır.
- Öğrenciler, farklı temalara sahip romanlardan seçilmiş bölümleri okurlar. Bu bölümlerin içeriklerine dayanarak, temayı yorumlar ve tanımlarlar (örneğin: aile teması, tarihî roman, gençlik romanı). Kullanılacak eserler, ders kitaplarındaki veya daha önce okunmuş romanlardan seçilebilir. Örneğin, Sinekli Bakkal – Halide Edib Adıvar, Küçük Ağa – Tarık Buğra, Küçük Prens – Antoine de Saint-Exupéry,

Pelesenk – Aziz Nesin, Aşk-ı Memnu – Halit Ziya Uşaklıgil gibi eserlerden seçilmiş bir bölüm üzerinden analiz yapılabilir. Temalar üzerine yapılan tartışmada, öğrenciler eğer kitabı kendileri okumuşlarsa, her bir romanın bir baskın teması olduğunu, ancak destekleyici başka temaların da bulunduğunu ve romanların her zaman yalnızca tek bir tema etrafında anlatılmadığını fark edebilirler.

- Öğrenciler, öğretmenin tarihî motifler ve temalar içeren beş romanı tanıttığı bir sunumu takip ederler. Bu etkinlik sayesinde farklı tarihsel dönemler, olaylar ve edebiyatta yer alan kişiler hakkında bilgi edinir, tarihe ve edebiyata olan ilgilerini geliştirirler.
- Öğrenciler, Vatan Yahut Silistre kitabından kısa bir bölüm okurlar. Öğretmen, eserdeki anlatım özellikleri hakkında bilgiler hazırlar ve bunları, vatan sevgisi, kahramanlık ve kişisel sorumluluk temalarının işlendiği bölümle ilişkilendirir. Öğrenciler, bu bölüm aracılığıyla dramatik metinlerdeki ana motifler hakkında çıkarımlar yapar ve öğretmenin vurguladığı alıntılar üzerinden karakterlerin davranışlarını ve vatan ile ilgili değerlerini analiz ederler.
- Öğretmen, gençler için romanlardan oluşan bir kitap listesi hazırlamıştır; örneğin: Adrian Mole'un Gizli Günlüğü, Günaydın, Baba, Geceki Köpekle Garip Olay ve diğerleri. Bu kitaplar aracılığıyla gençler için romanlarda işlenebilecek temalar tanıtılır. Öğrencilerin ilgisine göre öğretmen, ek bilgiler sunar ve okuma önerilerinde bulunur.
- Öğrenciler, okudukları eserde özellikle karakterlere, tasvirlerine ve davranışlarına dikkat etmekle görevlendirilirler. Ardından seçtikleri bir karakter hakkında, şu plana sadık kalarak bir sunum hazırlarlar: Karakterin dış görünüşü (alıntıyla desteklenebilir), Karakterin kişiliğini yansıtan iki davranışı, Karakterin en etkileyici repliği ve bu repliğin olay örgüsü içindeki yorumu.
- Öğrencilerin görevi, ders kitabındaki bir ana karakterin en önemli özelliğini keşfetmektir; Daha sonra öğrenciler, elde ettikleri sonuçlar bağlamında tartışırlar. Öğretmen, sınıftaki herkesin kendi görüşünü ifade etmesini sağlamaya çalışır. (Bu konu hakkında öğrenciler kendi kısa konuşmalarını da hazırlayabilirler.)
- Öğrenciler, bir lektürün (zorunlu okuma kitabı) başkahramanının en önemli özelliğini keşfetmekle görevlendirilir; örneğin Hemingway'in "Yaşlı Adam ve Deniz" eserinden Yaşlı Adam'ın ana özelliği olarak "kararlılığı/azmi" seçerler. Ardından, günlük sorumluluklarındaki kararlılık ve bir konuda kararlı olduklarında elde ettikleri sonuçlar hakkında bir tartışma yaparlar. Öğretmen, sınıftaki herkesin fikrini ifade etmesini sağlar (Öğrenciler bu konuda kendi kısa konuşmalarını da oluşturabilirler).
- Öğrenciler, okudukları ders kitabı eserine, örneğin Küçük Prens dikkat eder ve Küçük Prens'in yolculuklarından çıkan mesajları, hayatın önemli ve önemsiz yönleri bağlamında değerlendirirler. Her öğrenci bir bölüm veya bir olayı seçer ve bunu günlük yaşam bağlamında açıklar; örneğin, dünyadaki en güzel olmasa da, kendi bakımını yapacağımız bir çiçeğe (sevgiye) sahip olmanın önemi.
- Öğrenciler; kendi seçtikleri bir kitabı, öyküyü veya masalı sınıf arkadaşlarına tanıtırlar. Bu eseri neden "en sevdikleri" olarak seçtiklerini aşağıdaki gibi somut gerekçelerle (argümanlarla) sunarlar: Tema: Konunun neden ilgi çekici ve sürükleyici olduğu. Karakter Analizi: Örnek alınan veya hayranlık duyulan bir karakterin (idol) özellikleri. Olay ve İleti: Yaşanan olaylardan çıkarılan dersler ve metnin verdiği önemli mesajlar.
- Öğrenciler "Çanakkale 1915" https://www.youtube.com/watch?v=SymY_IgnOXI adlı filmi izlerler, bildiklerini hatırlamaları istenir, okuma/izleme deneyimlerindeki benzerlikler ve farklılıklar hakkında konuşurlar ve 8-10 cümlelik kendi özetlerini yazarak sınıfta paylaşırlar.
- Öğrenciler, ünlü bir bilim insanının biyografisini okurlar. Biyografinin temel özelliklerini incelerler: olgular, kesin bilgiler, kronolojik sıralama, açıklık ve düzen. Her bir özelliği, metinden seçtikleri uygun alıntılarla destekleyerek açıklarlar.

- Öğrenciler, Mehmet Akif Ersoy hakkında bir biyografi ve Çocuklar için Mehmet Akif Ersoy adlı kitaptan bir bölüm okurlar. Daha sonra öğrenciler biyografi ile roman tarzındaki anlatımı karşılaştırır: biyografi kesin ve gerçeklere dayalı bilgiler verirken, çocuklar için yazılmış bu biyografik roman bilgileri ilgi çekici ve sürükleyici bir şekilde sunar. Böylece Mehmet Akif Ersoy'un hayatını ve eserlerini hem öğrenir hem de eğlenerek okurlar (Bu tür çocuk biyografileri, edebi eser ile görsel veya televizyon uyarlamalarıyla da karşılaştırılarak, öğrencilerin anlatım ve üretim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur.)
- Öğrenciler, kendi başlarına eski bir otobiyografi örneğini, örneğin ve daha yeni bir otobiyografi örneğini okurlar. Daha sonra, Türk edebiyatı öğretmenine uygun şekilde şu sorular üzerinden tartışır: Anlatıcı kimdir?; Anlatıcı kendisi hakkında neler anlatıyor?; Kendi betimlemelerinde hangi özellikler ön planda?; Otobiyografiyi yazan kişi tanınıyor mu?; Bu iki otobiyografi hangi edebi tür kapsamında değerlendirilebilir?; Ortak yönleri nelerdir?; Farklı yönleri nelerdir?; Kendileri hakkında gerçekleri (olayları/faktları) sunma biçimleri aynı mı? Öğrenciler cevaplarını yazar ve sınıf arkadaşlarıyla paylaşırlar. Bu etkinlik, hem tarihî hem güncel otobiyografi anlayışlarını karşılaştırma ve analiz etme becerisini geliştirir.
- Öğrenciler, kendi başlarına bir gezi yazısı okurlar; Metinde gezi yazısının özelliklerini ararlar: Kim anlatıyor?; Ne anlatıyor?; Betimlemeler var mı, varsa neler betimleniyor?; Yazar, paylaştıklarına dair duygularını ve düşüncelerini okuyucularla paylaşıyor mu?; Görsel ekler var mı ve bunlar içeriğin anlaşılmasına yardımcı oluyor mu?; Öğrenciler cevaplarını birbirleriyle paylaşır ve gezi yazısının ortak özelliklerini özetlerler.
- Öğrenciler, kendi gezi yazılarını yazmaları için motivasyon olarak bir video gezi yazısı izlerler. Yazarken, yerleri, insanları ve gelenekleri hem gerçeklere dayalı olarak hem de kendi düşünce ve ziyaret sırasında hissettikleri duyguları paylaşarak anlatmaları gerektiği vurgulanır. Hazırladıkları çalışmalar sınıfta paylaşılır.
- Öğrenciler, seçmeli ders kitabından bir eser okurlar. Bununla ilgili bir proje etkinliği gerçekleştirirler: sınıfta okudukları dramatik metni sahneye koymak. Projede tüm öğrenciler farklı roller üstlenir: oyuncular, kostüm tasarımcıları, sahne tasarımcıları, yönetmen, besteci, menajerler vb. Bu sayede, dramatik metin ile sahne gösterimi arasındaki farkları ve bir gösteriyi oluşturan unsurları öğrenirler. Başarılı bir proje etkinliği için her öğrencinin kendi rolünü iyi bilmesi ve diğerleriyle iş birliği yapması gerekir. Etkinlik, halka açık bir sunum şeklinde veya sadece sınıf içinde gerçekleştirilebilir.
- Öğrenciler, kendilerine verilen dramatik metin parçalarını inceleyerek olay örgüsünün tek bir karakter üzerinden ilerlediği bölümleri ayırırlar. Bu eserleri monodram (tek kişilik oyun) olarak tanımlarlar ve öğretmenin metinden seçip vurguladığı belirli alıntılar üzerine yorum yaparlar.
- Öğrenciler, filmle ilgili bir araştırma yapar ve bunu uygun bir sunumla paylaşırlar (bu, ifade ve yaratım bölümündeki sunum standartlarıyla ilişkilidir). Öğrencilerin bir kısmı filmin tarihçesini, bir kısmı film türlerini, bir kısmı ise film fikrinin senaryo, özet ve çekim kitabı üzerinden nasıl geliştirildiğini araştırmakla görevlendirilir. Sunumları dinledikten sonra, öğrenciler araştırmadıkları konularla ilgili temel bilgileri not alırlar.
- Öğrenciler, "Sinemada Uyarlanan Türk Edebiyatı" konusu üzerine araştırma yaparlar. Ulaştıkları filmleri; hangi kitaptan uyarlandıkları, senarist ile kitap yazarının aynı kişi olup olmadığı, her iki sanat eseri arasındaki farklar ve edebiyatın sinemaya aktarılma imkânları çerçevesinde sunarlar. Araştırma sonuçları sınıfta paylaşılır (sunum şeklinde de yapılabilir). Öğrenciler, kurumlarla iletişim kurarken gerekli olan metinlerin yapısı üzerine tartışır; örneğin ortaöğretime kayıt başvurusu veya katıldıkları bir yarışma sonucuna yönelik itiraz dilekçesinin nasıl yazılacağını ele alırlar. Tartışılan bu yapısal özellikler bir metne dökülür. Yazılan taslaklar sınıfta paylaşılır ve ihtiyaç duyulması halinde öğretmen tarafından gerekli düzeltmeler yapılır.

- Öğrenciler, "Ramazan İnsani Yardım Kampanyası" konusunun tartışıldığı, tüm öğrencilerin görev ve sorumlulukları ile zaman çizelgesinin belirlendiği sınıf toplantısının toplantı tutanağını yazarlar.
- Öğrenciler, güncel bir okul meselesi veya başka bir derste öğrendikleri bir konu hakkında konuşma metni hazırlarlar. Öğretmen; konuşmanın uzunluğu, yapısı ve sunumu hakkında talimatlar verir. Başarıyı takip etmek için öğrenciler bir kontrol listesi oluşturarak kendilerini değerlendirirler: Türkçe konuşmak, konuya uygun ifade ve terimler kullanmak, konuşmanın amaca uygunluğu.
- Öğrenciler, Türkçe derslerinde okudukları bir metne yönelik olarak aşağıdaki unsurları temel alan bir değerlendirme metni hazırlar ve bu metinde kendi argümanlarını gerekçelendirirler: Etik Unsurlar ve Değerler Analizi: Metinde sunulan değerlerin incelenmesi ve karakterlerin sergilediği ahlaki tutumların etik açıdan değerlendirilmesi. Dil ve Üslup İncelemesi: Metnin yazım tarzı, kullanılan dilin amaca uygunluğu ve anlatım biçiminin (stilin) analizi. İdeolojik Mesajlar ve Temalar: Yazarın okuyucuya iletmek istediği temel düşünceler ve metnin ana iletisi. Öğrenciler yaptıkları bu analiz ve yazma çalışmasının sonucunda öğretmenlerinden veya akranlarından geribildirim alırlar.
- Öğrenciler, okunan edebi bir eser hakkında kompozisyon (deneme) yapısı kurallarına (başlık seçimi; ana soru ile giriş; tezin açıklandığı, detayların ve fikirlerin bağlandığı gelişme bölümü; ana noktaların özetlendiği ve mesaj içeren sonuç cümlesi) uyarak bir metin yazarlar.
- Öğrenciler bağımsız çalışarak kendi seçtikleri bir kültürel etkinlik (tiyatro, sinema, tanıtım, sergi) hakkında inceleme yazısı yazarlar. Görüşlerini, etkinliğe dair olgular ve kesin verilerle gerekçelendirip yorumlarlar.
- Öğrenciler, seçtikleri ve diğer derslerle de bağlantılı olabilecek bir konuda sunum hazırlarlar. Sunum hazırlığında uygun dil kullanır, imla kurallarına uyar; yazar bilgileriyle giriş/başlık slaytı, kaynakça slaytı ve kapanış slaytı oluştururlar. Sunum, görsel materyal ve uygun miktarda metin içerir; tüm sınıf önünde paylaşılır.
- Öğrenciler, belirlenen bir konuda yaratıcı yazarlık atölyesine katılırlar. Öğretmen, temel motivasyon olarak öğrencilerin aktif kelime hazineleriyle kullanıp tamamlayacakları bir "kelime duvarı" oluşturur. Ek motivasyon olarak kitaplar, öyküler, romanlar, illüstrasyonlar, fotoğraflar ve ansiklopediler sunulur.

Alan: MEDYA OKURYAZARLIĞI

Toplam saat: 10

Kazanımlar:

Öğrenci:

1. Bilim ve sağlıkla ilgili verilen bir medya içeriğinin güvenilirliğini, dezenformasyonu tespit etmeye yönelik göstergeler kullanarak değerlendirebilmek;
2. Çevrim içi medyada ve sosyal ağlarda yer alan bilim ve sağlıkla ilgili kaynakların güvenilirliğini belirleyebilmek;
3. Bilim ve sağlık alanında medya içeriği oluşturabilmek ve bu içeriklerin medya ve sosyal ağlar aracılığıyla nasıl sorumlu bir şekilde paylaşılacağını açıklayabilmek;
4. Algoritmaların nasıl çalıştığını açıklayabilmek.

Öğrenci aşağıdaki konularda farkındalık geliştirecektir:

1. Bilim ve sağlıkla ilgili doğrulanmamış bilgilere inanmanın zararlı sonuçlarına dair farkındalık;
2. Çevrim içi sunulan içeriklere karşı eleştirel bir yaklaşım.

Konular (ve kavramlar):	Değerlendirme standartları
Bilimsel konular ve sağlıkla ilgili alanlarda yanlış, eksik veya kasıtlı olarak çarpıtılmış bilgilerin yayılması (dezenformasyonu)	<ul style="list-style-type: none">• Bilim ve sağlıkla ilgili medya içeriklerinde dezenformasyonun varlığını gösteren göstergeleri belirtir.• Bilim ve sağlıkla ilgili medya içeriklerinin dezenformasyon içerip içermediğini kontrol eder.
Çevrim içi medyada ve sosyal ağlarda yer alan bilim ve sağlıkla ilgili bilgilerin güvenilirliği ile kaynakların saygınlığını değerlendirme	<ul style="list-style-type: none">• Bilim ve sağlıkla ilgili bilgi kaynağının güvenilirliğini belirler.• İlaç, vitamin ve kozmetik üreticilerinin ürünleri hakkında neden yanlış bilgi verdiklerini açıklar.• İlaçlar, aşılar ve şifalı bitkilerle ilgili doğrulanmamış ve yanlış bilgilere kanmanın zararlı sonuçlarını belirtir.• Bilim ve sağlıkla ilgili medya içeriklerini doğrulamak için çeşitli çevrimiçi araçlar uygular.
Bilim ve sağlıkla ilgili medya içerikleri oluşturma ve paylaşma	<ul style="list-style-type: none">• Bilim ve sağlıkla ilgili belirli bir konuda medya içeriği oluşturmak için güvenilir bilgi kaynağını belirler.• Bilim ve sağlıkla ilgili belirli bir konuda medya içeriği oluştururken güvenilir kaynaklardan alıntılar, veriler/kanıtlar ve diğer doğrulanabilir bilgileri kullanır.• Bilim ve sağlıkla ilgili bilgilerin medya ve sosyal ağlar üzerinden sorumlu bir şekilde paylaşılmasının ne anlama geldiğini açıklar.
Sosyal medya algoritmalarını öğrenme	<ul style="list-style-type: none">• Sosyal medya algoritmalarının nasıl çalıştığını açıklar.• Algoritmaların kullanıcı alışkanlıklarını ve tercihlerini nasıl takip ettiğini; onlara nasıl özelleştirilmiş içerik, bilgi ve hizmet sunduğunu açıklar.

Etkinlik Örnekleri:

- Öğrenciler, belirli bir medya paylaşımının dezenformasyon içerip içermediğini kontrol etmek için temel adımları belirtirler: kim paylaşıyor – medya kuruluşu güvenilir mi, yayın tarihinin kontrolü, paylaşımın bir yazarı var mı, paylaşımında muhataplar ve alıntılar var mı, bilgi başka bir yerden alındıysa orijinal paylaşım belirtilmiş mi, bilgi gazetecilik standartlarına göre mi hazırlanmış yoksa sansasyonel bir haber mi, bilginin diğer yerli ve yabancı medya ile haber toplayıcılarda (aggregators) araştırılması, teyit (fact-checking) sitelerinin konu hakkında daha önce bir şey yayınlayıp yayınladığının kontrol edilmesi. Ardından küçük gruplara ayrılan öğrencilere iki farklı medya içeriği verilir; grupların yarısı bilimle ilgili, diğer yarısı ise sağlıkla ilgili bir medya içeriği üzerinde çalışır. Grup çalışması sırasında her grup, medya içeriğinin güvenilir olup olmadığını,

yani dezenformasyon içerip içermediğini doğrulamak için temel adımları kullanır. Etkinlik sonunda her grup yaptığı çalışmayı sunar ve ardından bir tartışma açılır.

- Öğrenciler bireysel olarak çalışır. Öğrencilerin yarısı belirli bir bilimsel keşfi ele alan sahte bir medya haberi alırken, diğer yarısı belirli ilaçların, vitaminlerin ve kozmetik ürünlerin sağlık üzerindeki etkilerini ele alan sahte bir medya haberi alır. Üzerinde çalıştıkları metinde verilen bilgi kaynağının güvenilirliğini belirlemek için öğrenciler şu adımları izler: Bilgiyi Google veya başka bir arama motoru üzerinden aratırlar; diğer medyada aynı veya benzer bir paylaşımın olup olmadığını kontrol ederler; teyit (fact-checking) sayfalarının bu medya haberini daha önce analiz edip etmediğini kontrol ederler; bu paylaşımın amacının ne olduğunu keşfetmek için araştırma yaparlar; içinde olguların mı yoksa görüşlerin mi sunulduğunu kontrol ederler; bilginin gazetecilik standartlarına uygun yazılıp yazılmadığını kontrol ederler. Etkinlik tamamlandıktan sonra her öğrenci, izlediği araştırma adımlarına dayanarak, belirli bilimsel keşifler ve sağlık ürünleri hakkında kamuoyuna neden yanlış bilgiler sunulduğuna dair kendi görüşünü ifade eder.
- Öğrenciler, medya içeriği kontrol ve doğrulama araçlarının kullanımını önceden öğrendikten sonra, bu araçları bilim ve sağlıkla ilgili metin, fotoğraf veya video formatındaki medya içerikleri üzerinde pratik yaparak uygularlar. Medya içeriğinin doğrulanmasını tamamladıktan sonra öğrenciler; ilaçlar, aşular ve şifalı bitkilerle ilgili doğrulanmamış ve yanlış bilgilere kanmanın zararlı sonuçlarına ilişkin görüşlerini somut gerçeklere ve kanıtlara dayandırarak ifade ederler.
- Öğrenciler çiftler halinde çalışır. Bilimle ilgili iki ve sağlıkla ilgili iki olmak üzere toplam dört medya içeriği alırlar. Sağlıkla ilgili iki bilgiden biri güvenilir bir kaynak içerirken, aynı durum bilimle ilgili iki metin için de geçerlidir (bunu öğretmen bilir ancak öğrenciler bilmez). Öğrencilerin görevi; sunulan verilerin alıntılara, verilere, kanıtlara ve diğer güvenilir bilgilere dayandığı, güvenilir kaynak içeren bilgiyi tespit etmektir. Bu amaçla öğrenciler "Kaynak ve Alıntı Kontrolü" aracını ve "Bir Bilginin Alıntı ve Kaynaklarının Doğruluğunu Kontrol Etme ve Yayınlama Sürecine İlişkin Altı Gazetecilik Adımı" nı kullanırlar. Her çift verilen etkinliği tamamladıktan sonra, bilim ve sağlıkla ilgili bilgilerin medya ve sosyal ağlar üzerinden sorumlu bir şekilde paylaşılmasının ne anlama geldiğini ve güvenilir olmayan kaynaklardan gelen doğrulanmamış bilgilerin paylaşılması durumunda ne gibi sonuçlar doğabileceğini açıklar.
- Her öğrenci bir medya içeriği oluşturmakla görevlendirilir. Öğrenci, bu medya içeriğinin bilimle mi yoksa sağlıkla mı ilgili olacağını kendisi seçer. Öğrencilere, bir bilginin doğrulanması ve yayınlanmasına yönelik gazetecilik sürecine ilişkin altı adımı içeren bir kağıt verilir (1. En az iki kaynaktan doğrulama; 2. Görgü tanıklarının veya olaya karışan kişilerin ifadeleri; 3. Kimlik koruması durumu hariç, tam ad ve soyadlı muhataplar; 4. Uzman kişi veya kuruluşların görüşleri; 5. Resmi kaynaklardan teyit veya görüş: Hükümet, bakanlık, kurum vb.; ve 6. Olay veya konuya ait özgün fotoğraf/videolar). Öğrenciler çalışma görevini tamamladıktan sonra medya içeriklerini paylaşırlar ve ardından içeriğin güvenilirliği üzerine bir tartışma açılır.
- Öğrenciler algoritma kavramını kendi sözcükleriyle açıklarlar. Ardından cep telefonu veya bilgisayar üzerinden Facebook hesaplarına giriş yapma görevi verilir. Facebook hesapları yoksa en iyi alternatifler Twitter veya Instagram'dır; her iki öğrenci için de uygunsa başka bir öğrenciyle birlikte de çalışabilirler. Görevleri, haber kaynaklarına (newsfeed) göz atmak ve üç dakika içinde şu kriterlerden üçünü karşılayan içerikler bulmaktır:
 - Yerel bölgenizle (şehrin bir bölümü, yerel topluluk, köy) ilgili içerik;
 - Ekonomiye ayrılmış içerik;
 - Ekolojiye ayrılmış içerik;
 - Balkan bölgesiyle ilgili içerik;

- Bir siyasi görüşü destekleyen içerik;
- Sizi güldüren içerik;
- Daha önce bir yerde gördüğünüz içerik (izlediğiniz bir video, zaten bildiğiniz ilginç bir gerçek);
- Sıkıcı/ilgisiz içerik, asla açmayacağınız bir bağlantı.

Etkinlik bittikten sonra şu sorular üzerine bir tartışma açılır: En kolay neyi buldunuz, en çok neyi bulmakta zorlandınız? Neden? Bulamadığınız içerikler var mı? Eğer varsa, sizce bunun sebebi ne olabilir? Etkinliğin sonunda öğrenciler; algoritmaların alışkanlıklarımızı ve ilgi alanlarımızı nasıl takip ettiğini, hakkımızda toplanan verilerin çeşitli şirketlerin, siyasi partilerin ve diğer oluşumların bilgi ve reklamlarını en fazla fayda sağlayabilecekleri hedef gruplara daha kolay yönlendirmelerine nasıl olanak tanıdığını açıklarlar. Algoritmalar aracılığıyla gerçekleşen bilgi akışından daha iyi yararlanabilmek için, bu süreci yönlendiren temel faktörlerin neler olduğunu daha fazla araştırmalıyız. Aksi takdirde, dijital platformların kullandığı otomatik kararlar nedeniyle öngörülemeyen sonuçlarla karşılaşabiliriz.

KAPSAYICI EĞİTİM, CİNSİYET EŞİTLİĞİ/DUYARLILIĞI, KÜLTÜRLERARASI EĞİTİM VE KONULAR ARASI ENTEGRASYON

Öğretmen, ders sırasında tüm öğrencileri bütün etkinliklere dahil ederek kapsayıcılığı sağlar. Bu süreçte, uygun yöntemsel yaklaşımlar (bireyselleştirme, farklılaştırma, takım çalışması, akran desteği) kullanarak her çocuğun bilişsel ve duygusal olarak etkin katılımını mümkün kılar. Engelli öğrencilerle çalışırken bireyselleştirilmiş eğitim planı (uyarlanmış öğrenme kazanımları ve değerlendirme standartları ile) uygular ve mümkün olan her durumda diğer kişilerden ek destek alır (kişisel ve eğitim asistanları, eğitim arabulucuları, gönüllü rehberler ve kaynak merkezi bulunan okullardaki uzmanlar).

Tüm öğrencileri düzenli olarak takip eder; özellikle kırılgan gruplardaki öğrencileri yakından izleyerek öğrenme güçlüklerini zamanında tespit eder, onları teşvik eder ve öğrenme kazanımlarına ulaşmalarında destekler.

Etkinliklerin uygulanması sırasında öğretmen kız ve erkek öğrencileri eşit şekilde ele alır, cinsiyete dayalı kalıplaşmış roller vermemeye özen gösterir. Çalışma gruplarını oluştururken cinsiyet açısından denge sağlamaya çalışır. Derslerde ek materyal seçerken toplumsal cinsiyet ve etnik/kültürel açıdan duyarlı, cinsiyet eşitliğini teşvik eden ve kültürlerarası anlayışı destekleyen görsel ve örnekler kullanır.

Mümkün olan her durumda öğretmen, dersin planlanması ve uygulanmasında konu/içerik/kavram entegrasyonunu kullanır. Entegrasyon, öğrencilerin bu derste öğrendiklerine diğer derslerin bakış açılarını dahil etmelerini ve farklı alanlardaki bilgileri bir bütün hâlinde ilişkilendirmelerini sağlar.

ÖĞRENCİ BAŞARILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğrencilerin beklenen değerlendirme standartlarına ulaşmalarını sağlamak amacıyla, öğretmen öğrencilerin önceki deneyimlerini, bilgi ve becerilerini analiz etmeli; öğretme ve öğrenme sürecinde öğrencilerin etkinliklerini sürekli olarak takip etmeli ve her öğrencinin ilerlemesine ilişkin bilgi toplamalıdır.

Etkinliklere katılım için öğrencilere, etkinliğin/görevin gerçekleştirilmesindeki başarı düzeylerini gösteren ve geliştirme yönünde rehberlik sağlayan geri bildirim verilir (biçimlendirici değerlendirme). Bu amaçla öğretmen aşağıdakileri izler ve değerlendirir:

- Öğretmen veya sınıf arkadaşları tarafından yöneltilen sorulara verilen sözlü cevaplar;
- Soru sorma ve dersteki tartışmalara katılım;
- Ev ödevleri;
- Öğretim sürecinin bir parçası olan kısa sınavlara (quizlere) verilen cevaplar;
- Kompozisyon/essay türü sorular;
- Proje hazırlama;
- Poster hazırlama;
- Kontrol alıştırmaları;
- Bilgi testleri;
- Yansıtıcı günlükler;
- Öğrencinin veri toplama, kayıt tutma, sonuçları anlatı biçiminde ya da tablo, diyagram ve grafiklerle sunma ve bunları prezentasyon şeklinde aktarma süreçlerini içeren araştırma görev ve etkinlikleri;
- Ürünler/pratik uygulamalar (örneğin; farklı gerekliliklere göre metin yazma/oluşturma, edebi metinlerin analiz ve yorumlanması, metin üzerinde dil bilimsel analizler, özetler, şemalar, illüstrasyonlar, sunumlar vb.);
- Yapılan araştırmalara ilişkin verileri içeren yazılı raporlar.

Her konunun öğrenimi tamamlandıktan sonra öğrenciye, ulaşılan değerlendirme standartlarına göre sayısal not şeklinde bir summatif (sonuç odaklı) değerlendirme verilir. Summatif değerlendirme; bilgi testinden elde edilen sonuç ile çeşitli biçimlendirici değerlendirme teknikleri aracılığıyla belirlenen ilerleme notunun birleşimi olarak oluşturulur.

Öğrenci, eğitim-öğretim yılının sonunda da ayrıca sayısal bir summatif not alır.

<p>Почеток на имплементација на наставната програма Öğretim programının uygulanmasının başlangıç tarihi</p>	<p>учебна 2027/2028 година 2027/2028 yılı</p>
<p>Институција/ носител на програмата Kurum / Programı hazırlayan</p>	<p>Биро за развој на образованието Eğitimi Geliştirme Bürosu</p>
<p>Согласно член 30, став 3 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 161/19, 229/20, 3/25, 74/25, 250/25 и 111/26) министерката за образование и наука ја донесе наставната програма по предметот <i>Турски јазик</i> за IX одделение.</p>	<p>бр. 12-8476/9 26.6.2026 година</p> <p style="text-align: right;">Министерка за образование и наука, проф. д-р Весна Јаневска, с.р.</p> <hr style="width: 20%; margin-left: auto; margin-right: 0;"/>